

2022 гъэм бадзэуэгъуэм (июлым) и 16, щэбэт

• Тхьэмахуэм щэ къыдокі •

Дыгъуасэ ди республикэм къыщызэІуахащ «Си щІыналъэ» («Моя провинция») урысей прессэм и XVI фестивалыр. Хьэщіэхэр зи щіасэ ди къалащхьэм абы хэтыну къеблэгъащ Урысей Федерацэм и щіыпіэ зэмылі эужьыгъуэ куэдым къикІа журналист 60-м щІигъу.

Nº84 (24.366) ●

ФЕСТИВАЛЫМ и къызэгъэпэщакіуэхэм зэрыжаіэмкіэ, Урысей Федерацэм и щІыналъэ зэмылІэужьыгъуэхэм я хъыбарегъащіэ іэнатіэхэм я іэщіагъэліхэр зыхэт апхуэдэ зэхыхьэхэр Іэмал хъарзынэщ ар щекіуэкі щІыпІэм и тхыдэм, щэнхабзэм, лъэпкъ хабзэхэм, и псэукІэм, щекІуэкІ Іуэхугъуэхэм, экономикэрэ социальнэ я лъэныкъуэкІэ игъуэта зыужьыныгъэм, щІыуэпсымрэ абы и цІыхухэмрэ япкърылъ дахагъэм зэрыкъэралу щыгъуазэ хуэщІынымкlэ.

1999 гъэ лъандэрэ УФ-м щызэхашэ «Си щІыналъэ» фестивалыр иджы ди щІыналъэм къызэрысам куэд щогуфІыкІ. Ар ди республикэм щегъэкІуэкІыныр ирагъэхьэлІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым къэралыгъуэ зэригъуэтрэ илъэси 100 зэрырикъум. Хабзэ зэрыхъуащи, фестивалым и лэжьыгъэр махуиплым трагуашэ. Абы и программэм къызэщІеубыдэ Іуэхугъуэ хьэлэмэт куэд. Апхуэдэхэм ящыщщ фестивалыр гуфІэгъуэ щытыкІэм иту къызэІухыныр икlи апхуэдэ дыдэу зэ[.] хуэщІыжыныр. А Іуэхум ехьэлІа зэхуэс гуапэ дыгъуэпшыхь щекІуэкІащ Кулиев Къайсын и цІэр зэрихьэу Налшык дэт Балъкъэр къэрал драмэ театрым. Фестивалым иІэ къэрал мыхьэнэр къагъэлъагъуэу, абы хэтащ УФ-м и Президентым Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щіынальэм щиіэ полномочнэ ліыкіуэ Чайкэ Юрий, КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек, КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ хэтхэр, фестивалыр егъэкіуэкіынымкіэ республикэм и къызэгъэпэщакІуэ комитетым и пашэ, КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хъубий Марат, «КъБР-Медиа» къэрал ІуэхущІапІэм и унафэщІхэр, республикэ газетхэмрэ журналхэмрэ я редактор нэхъыщхьэхэр, нэгъуэщІхэри.

ГуфІэгъуэ пшыхьым кърихьэл ахэм гуапэу захуигъазэу

Хъыбарегъащіз Ізнатізм n sahlakixab kpaspacapana

къыщыпсэлъащ Чайкэ піэхэм фіыщіэ ин фхуэфащэщ щіэр ди щіасэщ, пщіэрэ нэмысрэ абы Юрий. Абы зэрыжиlамкlэ, хъыбарегъащіэ Ізнатізхэм я мыхьэнэр мыбдежым къыпхуэмылъытэным хуэдизу инщ, сыту жыпІэмэ абыхэм ятхыж репортажхэм, статьяхэм, очеркхэм, нэгъуэщІ тхыгъэхэми къыщагъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэм абы щымы ахум, зымыц ыхухэм я гупсысэхэри Іуэху еплъыкІэхэри тращІыхьынущ. КъинэмыщІауэ, прессэр къэрал политикэр жылагъуэм щызэлъэгъэ-ІэсынымкІэ игъащІэ лъандэрэ Іэмалыфіу, къару лъэщу зэрыщытри къыхигъэщащ.

ХьэщІэхэмрэ хэгъэрейхэмрэ фіэхъус псалъэ гуапэкіэ захуигъэзащ Кіуэкіуэ Казбек.

ПщІэ зыхуэсщІ хьэщІэ лъа-

нобэрей Іуэху дахэм фыхэтыну зыкъызэревгъэхьэліам папщіэ. Абы къегъэлъагъуэ щІыналъэхэм я хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэм къэралым гулъытэрэ пщІэрэ зэрахуищІыр, - къыхигъэщащ КІуэкІуэ Казбек. - «Си щІыналъэ» фестивалыр куэд и уасэщ къэралым и журналистхэр зэхуэзэнымкіэ, я Іуэху зехьэкіэхэмкіэ хуиту зэдэгүэшэнымкіэ, ди щіыналъэр нэхъ гъунэгъуу зрагъэцІыхунымкІэ, абы и цІыхухэмрэ и щІыуэпсымрэ я дахагъыр жылагъуэм хэlущІыІу щыщІынымкіэ. Иджыри зэ фіыщіэ ин фхузощІ мыгъэрей фестивалыр ди республикэм шевгъэкІуэкІыну зэрытевухуам папщІэ. Фыкъытхуеблагъэ! Дэ сыт щыгъуи хьэхудощІ.

ЗэІущІэм къыщеджащ абы и лэжьыгъэм щыгуфІыкІ, ар дэзыІыгъ къэрал къулыкъущІэ лъагэхэм къабгъэдэкІ тхылъхэм. Апхуэдэт УФ-м и Къэрал Думэм и депутат, журналист ціэрыіуэ Хинштейн Александр къыбгъэдэкІ хъуэхъур. Зэхуэсым къыщыпсэлъащ нэгъуэщІ хьэщІэ лъапІэ куэди.

ГуфІэгъуэ пшыхьыр я уэрэдхэмрэ къафэхэмкІэ ягъэдэхащ ди республикэм и артист цІэрыІуэхэм, творческэ гупхэм, ансамблхэм. Апхуэдэхэщ, къапщтэмэ, КъБР-м и цІыхубэ артист Текуев Амур, «Кабардинка», «Балкария» къэрал академическэ къэфакіуэ гупхэр, «Тэрч къэзакъхэр» гупыр, нэгъуэщІхэри.

И уасэр зы тумэнщ

«Іуэху зехьэкІэмкІэ дызэдогуашэ» акцэр фестивалым и етІуанэ махуэм, нобэ, щокІуэкІ Налшык дэт «Синдика» хьэщІэщым. Шэджагъуэ нэужьым абы къыщызэрагъэпэщынущ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Болгариемрэ зэпызыщІэ телелъэмыжыр. Апхуэдэу, «Адыгэ псалъэ» газетым и хьэщІэщым щызэхуэзэнущ республикэм къеблэгъа журналистхэмрэ ди щІыпІэм щылажьэхэмрэ. Ахэр зэдэгуэшэнущ я Іуэху зехьэкІэ мардэхэмкІэ, тепсэлъыхьынущ щіыпіэ хъыбарегъащіэ іуэхущіапіэхэм зэфіах лэжьыгъэхэмрэ къапэщылъ къалэнхэмрэ.

Фестивалым и Іыхьэ хьэлэмэтхэм ящыщщ «Репортаж «пщтырхэр» журналист зэпеуэр. Абы къызэщ иубыд эхэм ящыщщ хьэщіэхэми щіыпіэ журналистхэми фестивалым щалъагъу, зыхэт Іуэхугъуэхэр занщІэу репортажу ятхыжын зэрыхуейр. А зэпеуэм хухахащ фестивалым и ещанэ махуэр, бадзэуэгъуэм и 17-р. Зэпеуэм къыхузэрагъэпэща жюрир а махуэ дыдэм хэплъэнущ лэжьыгъэхэм икІи пщыхьэщхьэм абы кърикІуахэр хэІущІыІу щащІыж пшыхь къызэрагъэпэщынущ. Репортаж нэхъыфІхэр ЗИ къалэмыпэм къыпык ахэм фестивалым и щІыхь тхылъхэр, фэеплъ саугъэтхэр иратынущ.

Лэжьыгъэм къышыдэхүэ зэ манхэри купщІафІэу ягъакІуэ хьэщІэхэм. Абыхэм къыхузэрагъэпэщ пшыхь нэгузыужьхэр, зэмылІэужьыгъуэхэм, уэрэд лъэпкъ къафэхэм, теплъэгъуэ хьэлэмэтхэм ягъэдахэу. Абыхэм жыджэру хэтщ хьэщ!эхэри хэгъэрейхэри. КъинэмыщІауэ, хьэщІэхэм зыщрагъэплъыхьынущ Налшыки ди республикэм и щіыпіэ дахэхэу, ціэрыіуэхэу Гуэл ЩхъуантІэхэм, Шэджэм псыкъелъэхэм, нэгъуэщІ-

«Си щІыналъэ» фестивалыр блыщхьэм зэхуащІыжынущ, гуфІэгъуэ щытыкІэм иту. «Синдика» хьэщІэщым къыщызэрагъэпэщыну зэхуэсым щытепсэлъыхьынущ махуиплІ лэжьыгъэм кърикІуахэм, щагъэлъэпІэнущ Іуэхум къыхэжаныкІа журналист нэхъыфІхэр.

КЪАРДЭН Маритэ.

Путин Владимир къыхигъэщхьэхукіащ ди республикэм и экономикэм псынщізу зэрызиужьыр

Ди газетым зэрытетащи, Къэбэрдей-Балъкъэрым зегъэу жьынымкіэ мыхьэнэшхуэ зиіэ зэіущіэ бадзэуэгъуэм и 13-м Москва щекіуэкіащ. Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир къыхуэзащ Къэ-бэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек. Псалъэмакъыр теухуауэ щытащ КъБР-м и социально-экономикэ зыужьыныгъэм пыщІа Іуэхухэм, лъэпкъ проектхэр зэрагъэзащІэм, экономикэ политикэм и унэтІыныгъэ нэхъыщ-

РЕСПУБЛИКЭМ и экономикэм псынщізу зегъзужьынымкіз мыхьэнэ хэха зиіэ Іэнатіэхэм ящыщщ ухуэныгъэр. Путин Владимир а ІэнатІэр нэгъабэ нэрылъагъуу зэрефіэкіуамкіэ, - и зэфІэкІым процент 18-кІэ зэрыхэхъуамкіэ - Кіуэкіуэ Казбек къехъуэхъуащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэм къыхигъэщхьэхук ащ лэжьыгъэхэр иджыри къызэрамыгъэтІасхъэр: илъэсищым къриубыдэу псэупІэу метр зэбгъузэнатІэ мелуан 1,5-м нэблагъэ хьэзыр ящІащ, 2030 гъэм нэсыху аргуэру псэупіэщі<u>эу</u> метр зэбгъузэнатіэ мелуани 5,5-рэ хуэдиз яухуэну я

Къэралым и унафэщІым къы-хигъэщхьэхукІащ республикэм и экономикэм инвестицэу сом мелард 51,1-рэ къызэрыхузэщІагъэуІуар ехъулІэныгъэшхуэу зэрыщытыр, ар абы япэ ита илъэсым елъытауэ проценти 104-рэ зэрыхъур.

Ауэ абы къыдэкІуэу Путин Владимир къыхигъэщащ лэжьапІэхэм я рынокым гугъуехь пыухыкІахэри зэрыщыІэр.

Апхуэдэ щытыкІэр гъэзэкІуэжынымкіэ лэжьыгъэхэм я унэтІыныгъэ нэхъыщхьэу тІу КІуэкІуэ Казбек къигъэлъэгъуащ. Абыхэм ящыщщ бюджет ІэнатІэм и лэжьакІуэхэм я улахуэр шыщхьэуІум и 1-м щегъэжьауэ проценти 10-кІэ зэрыхагъахъуэр. Апхуэдэу ямытхауэ ІэнатІэ зэмылІэужьыгъуэхэм щылажьэхэр нэхъ жыджэру сэтей къащІынущ, абыхэм ипэжыпІэкІэ къалэ-

жьыр зыхуэдизыр убзыхуным яужь итынущ. Иджыпсту лэжьапщІэр къапщтэмэ, ар лъагэу пхужыІэнукъым, ику иту сом 31712-рэ хъууэ аращ. Республикэм и унафэщІхэм я мурадщ ди цІыхухэм ику иту мазэм къа-Іэрыхьэ улахуэр Кавказ Ишхъэрэ федеральнэ округым и щІыналъэ нэхъыфІхэм къыщалэжьым нагъэсыну.

Къэбэрдей-Балъкъэрым

Іэтащхьэм къэралым и унафэщым и пащхьэ ирилъхьащ финанс ІэнатІэр гъэтэмэмыным теухуауэ къыпэщыта къалэныр зэригъэзэщІар. 2021 гъэм валовэ щіыналъэ продуктыр сом мелард 205-м щіигъуащ. Республикэ бюджетыр сом мелард 52-м нэсащи, абы щыщу сом мелард 13,7-р езы щІыналъэм къилэжьыжа хэхъуэхэрщ. Апхуэдэ хэхъуэхэр иужьрей илъэсищым къриубыдэу хуэдэ зырэ ныкъуэм нэблагъэкІэ нэхъыбэ хъуащ. Апхуэдэ щытыкІэм тету 2022 гъэри йокІуэкІ - блэкІа мазихым кърикІуахэм япкъ иткІэ а хэхъуэхэр проценти 115-м нэсащ. ЦІыхухэм хэхъуэу проценти 9,3-

кІэ нэхъыбэ къаІэрыхьаш. Республикэм исхэм я процент 24,2-р илъэсищ япэкІэ къулейсызу щытамэ, иджы апхуэдэхэм я бжыгъэр процент 18-м нэсу къехащ.

КІуэкІуэ Казбек къэралым и /нафэщІыр щыгъуазэ ищІащ Іэнатіэ щхьэхуэхэм я щытыкіэм. Нэгъабэ ди щІыналъэм щыІа туристхэр мелуаным нэсамэ, иджы а бжыгъэм нэрылъагъуу къыхэхъуэну къыщІэкІынущ. БлэкІа мазихым республикэм цІыху мин 550-м зыщагъэпсэхуащ, нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм елъытауэ ар процентихкІэ нэхъыбэщ.

Экономикэм и зыужьыныгъэр щІэгъэпсынщІэнымкІэ нэхъ зыщыгугъхэм ящыщщ промышленность псынщіэмрэ щэкіхэр зэІузыщэ промышленностымрэ. Мы зэманым Къэбэрдей-Балъкъэрым предприятэ инитІ щыІэщ - ахэр «ВоенТекстильПром», «ВТК групп» ІуэхущІапІэхэрщ. Абыхэм цІыху мин хуэдиз щолажьэ икіи Іэнатіэхэм псыншіэу заужь, абыхэм къыщ агъэк продукцэм хагъахъуэ.

«Мэкъумэш хозяйствэм нэ-

гъабэ и закъуэ валовэ продукцэу сом мелард 68,8-рэ къыщалэжьащ, - къыхигъэщхьэхукІащ Кіуэкіуэ Казбек. - Нэгъуэщіў жыпіэмэ, гъэ къэс абы и зэфіэкіым процентипщІ хуэдиз къыщІегъу. КъызэрыслъытэмкІэ, апхуэдэ ехъуліэныгъэхэр дяпэкіи диіэнущ, сыту жыпіэмэ, дэ хэхауэ догугъу жыг хадэхэм яІыгъ щІыхэм зэрызедгъэубгъунум».

Республикэм и Іэтащхьэр апхуэдэу тепсэлъыхьащ хадэхэкІпхъэщхьэмыщхьэхэмрэ щагъэкІын папщІэ щхьэ зытелъ теплицэхэр Шэджэм районым нэхъыбэ зэрыщащІым, абы папщІэ инвестицэу сом мелард 18 къызэрызэщІагъэуІуам икіи а ахъшэр щ адзауэ къызэрагъэсэбэпым.

Апхуэдэу Казбек Klyəklyə къэралым и Президентыр щыгъуазэ ищІащ Тырныауз вольфрам-молибден къыщІэхыпІэр зэтегъэувэжынымкІэ проектыр зэрагъэзащІэм: «Уэ, Владимир Владимир и къуэ, республикэм и унафэщІхэм закъыщІэвгъэкъуауэ щытащ, къалэн пыухыкІахэр зыхуэфащэхэм яхуэбгъэу-

ващ икІи абы щыгъуэ зэраубзыхуам тету лэжьыгъэхэр ирагъэжьауэ йокlуэкl. Мы проектым трагъэкlуэдэн папщlэ псори зэхэту инвестицэу сом мелард 55-рэ къызэщІагъэуІуащи, абы щыщу сом мелард 46-р Къэ-бэрдей-Балъкъэр Республикэм щагъэзэщІэну проектхэм халъхьэну инвестицэхэрщ».

Республикэм и экономикэм зегъэужьынымкІэ мыхьэнэшхуэ иІэщ гъуэгу хозяйствэм: абы хиубыдэу гъэ къэс гъуэгуу километри 150 - 170-рэ хуэдиз зэрагъэпэщыж е щІзуэ яухуэ. 2022 2023 гъэхэм Росавтодор ІуэхущІапіэм «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъуэгум щыщу республикэм хиубыдэр нэхъ бгъуэ ищІынущ, лъэныкъуэ къэскІэ автомобилхэр сатыр турыту щызекІуэфын хуэдэу.

Путин Владимир щІэупщІащ лъэпкъ проектхэр гъэзэщІэным щІынальэр зэрехъулІэм.

2019 гъэм щегъэжьауэ 2021 гъэм нэсыху республикэм школхэр щыщІыным, зи школ кІуэгъуэ мыхъуахэм папщІэ ІуэхущІапіэхэм зегъэужьыным хуэдэ проектхэм трагъэкіуэдащ сом мелуан 20. 2022 гъэм аргуэру а лэжьыгъэхэм хухахащ сом мелард 12. ШколыщІзу хы хьэзыр ящащ, мы зэманым школипщ яухуэ, гъэ къакіуэ аргуэру школий кърагъэжьэнущ. Аращи, псори зэхэту школыщІзу 24-рэ республикэм иІэнущ, ар еджапІэ псоми я процентищіым щієгъу. «Ди школакlуэхэм ящыщу мин 20-м щІигъур щеджэ унэхэр хуэмыщауэ щытати, ахэр зэгъэпэщыжыным ехьэліа лэжьы-гъэхэм зэрытхузэфіэкікіэ зедгъзубгъуащ. Шэч къытесхьэркъым курыт еджапіэхэр я щытыкіэкіи зэфіэкікіи тэмэму зэтегъэувэнымкіэ къытпэщыт къалэнхэр 2024 гъэм фІэмыкІыу зэрыдгъэзэщІэфынум», - къигъэлъэгъуащ КІуэкІуэ Казбек.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм Путин Владимир фіыщіэ хуищіащ экономизегъэужьынымкІэ, сабий унагъуэхэм защІэгъэкъуэнымкіэ зэфіигъэкіхэм папщіэ икІи къыхигъэщхьэхукІащ щІыналъэхэм заужьын, абыхэм я экономикэм и зэфІэкІым хэхъуэн, цІыхухэм я псэукІэр ефІэкІуэн папщіэ апхуэдэ дэіэпыкъуныгъэм мыхьэнэшхуэ зэриІэри.

> КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

Къалащхьэм мэжджытыщ1э щаухуэнущ

КъБР-м и Іэтащхьэр дыгъуасэ яхуэзащ республикэм и Муслъымэнхэм я дин ІуэхущІапіэм (ДУМ) и унафэщіхэм, щіыналъэхэмрэ къалэхэмрэ я раис-Іимамхэм. Зэгущгэм хэтащ КъБР-м и ДУМ-м и пашэ Дзасэжь Хьэзрэталий, КъБР-м лъэпкъ Іуэхухэмрэ жылагъуэ проектхэмкІэ и министр КІурашын Анзор, КъБР-м ухуэныгъэмрэ псэуп э-коммунальнэ хозяйствэмкіэ и министр Бэрбэч Алим, Налшык къалэ администрацэм и Іэтащхьэ Ахъуэхъу Таймураз сымэ.

щытепсэлъы- гъэхьэзырыным абы хуищІ хьащ КъБР-м и Муслъымэнхэм гулъытэм. Апхуэдэу и гугъу я дин Іуэхущіапіэм зэфіих лэ- ящіащ щытыкіэ хьэлъэ гъажьыгъэхэм, дин ІэщІагъэлІхэр щІэм иригъэувахэм ІуэхущІа-

піэр зэрадэіэпыкъуф щіыкіэ-

- Си гуапэ зэрыхъущи, ДУМ-м жылагъуэм щрегъэкІуэкІ егъэджэныгъэ, псапащІэ Іуэхухэр, джэныгъэ, псапащіэ іуэхухэр, ар жыджэру ядолажьэ къэрал, щіыналъэ унафэщіхэм, хабзэхъумэ ізнатіэм и ізщіагъэліхэм. Абы зэфіэкіышхуэ ирехьэліэ республикэм щыпсэухэу дин зэмылізужьыгъуэ зезыхьэхэм, лъэпкъхэм я зэхуаку зэгуры-Іуэныгъэ дэлъыным, апхуэдэуи ткіийуэ пэщіэтыфщ экстремизмэмрэ терроризмэмрэ епха гупсысэхэм ди щІыналъэм зыщегъэубгъуным, - къыхигъэщащ Кіуэкіуэ Казбек.

КъинэмыщІауэ, иджыри зэ къыщаІэтыжащ Налшык мэжджытыщIэ щыухуэным ехьэлІа Іуэхухэр. Республикэм и Іэтащхьэм ар зи пщэрылъ къулыкъущІапІэхэм унафэ яхуищІащ а ухуэныгъэм теухуа дэфтэрхэр, гъуэгу картэхэр дызэрыт мазэр имыкlыу ягъэхьэзырыну. Абы хохьэ Налшык къалэ администрацэм. министерствэ шхьэхуэхэмрэ ведомствэхэмрэ. КъБР-м ДУМ-м я пашэхэр

- Зи гугъу тщПы мэжджытыщІэр ди республикэм щаухуэну дин ІуэхущІапІэщІэхэм ящыш зыщ, - жиlащ Кlуэкlуэ Казбек. -Бахъсэн къалэм мы зэманым щаухуэ Тхьэ-анэ Щихъым и члисэр. Сэ си мурадщ абы щекІуэкІ лэжьыгъэхэм щыгъуазэ зыхуэсщіыну.

ТАМБИЙ Линэ.

Кіуэкіуэ Казбек Правительствэм и Унэм дыгъуасэ щригъэкіуэкіа зэхуэсым щытепсэлъыхьащ республикэм Щалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министерствэм щызэфlах лэжьыгъэхэм. Абы хэтащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэші Мусуков Алий, республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм УнафэщI И Мухьэмэд, Къуэдзокъуэ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хъубий Марат, егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министр Езауэ АнкІэ министр Лу Азэмэт, КъБР-м гъэуІуэн и Іэтащхьэм и чэнджэщэгъу Миронов Николай.

ЗЭХУЭСЫМ щаубзыхуащ министерствэщІэр зэрызэхэтынум, абы къызэщІиубыдэну ІэщІагъэліхэмрэ лэжьыгъэхэмрэ ятеуха дэфтэрыр. Зэрыжа амк Іэ, министерствэм и хэщіапізу зэкіз щытынущ Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ министерствэр зыщІэс унэм и езанэ къатыр. Абы и нэІэм шІэту лэжьэнуш Волонтёр зэщІэхъееныгъэм зегъэужынымкІэ ресурс центрыр, Іуэху куэд шызэфіах республикэ щіалэгъуалэ іуэхущіапіэр.

КІуэкІуэ Казбек Іуэхур зи пщэрылъхэм унафэ яхуищащ мыхьэнэшхуэ зиlэу къилъытащ министерствэщіэм и іэщіагъэлі 26-р зыщІэсынур шыщхьэуІум и 1 пщІондэ ягъэтэмэмыну, КъБР-м 2023 - 2030 гъэхэм къри-

Я жыджэрагъыр къаІэт

убыдэу щ алэгъуалэ политикэм зэрызыщиужьыну къэрал программэм и проектыр шы-щхьэуlум и 30 пщlондэ ягъэхьэзырыну.

- МинистерствэщІэм лэжьыгъэ купщіафіэкіэ, республикэм и зор, щіалэгъуалэм я іуэхухэм- щіалэгъуалэр нэхъри зэщіэзыжэрдэмыщІэхэмкІэ дыщогугъ, - къыхигъэщащ КІуэкІуэм.

Зэхуэсым апхуэдэу щытепсэлъыхьащ КъБР-р илъэси 100 зэрырикъум и саулыкъукІэ екІуэкіыну Іуэхугъуэхэм щіалэгъуалэ унэтІыныгъэ зиІэ куэд зэрыхэтым. Апхуэдэхэм ящыщщ Кавказ Ищхъэрэм и щІалэгъуалэм я щІыналъэпсо фестивалыр. Налшык щекіуэкіыну а іуэхугъуэ дахэм кърихьэл энущ Урысей Федерацэм хыхьэ щІыналъэ куэдым я ліыкіуэу 2000-м нэс. Егъэджэныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэр, зэпеуэ хьэлэмэтхэр къызэщІэзыубыдэну а фестивалыр къызыхуэтыншэу егъэкІуэкІыныр республикэм и унафэщІым. А лэжьыгъэхэм жыджэру хэтыпхъэщ КъБР-м ЩІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министерствэр.

ANUIS ITCANS

Зэфlагъэкlахэр къапщытэ, къапэщылъхэр яубзыху

КъБР-м и Ізтащхьэм и деж Стратегие зыужьыныгъэмрэ льэпкъ проектхэмкІэ щылажьэ советым и зэlущІэ екlyэкІащ. Абы кърихьэлІащ КъБР-м и правительствэм и УнафэщІ Мусуков Алий, КъБР-м къегъэщІылІа федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Мэкъуауэ Тимур, правительствэм хэтхэр, министрхэр, муниципальнэ щІынальэхэм я Ізтащхьэхэр, щІэныгьэ нэхъыщхьэ щрат еджапіэхэм я унафэщІхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лІыкІуэхэр.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ **Казбек** зэlущlэр къыщызэlуи-хым жиlащ: «Республикэм и экономикэм и дежкІэ илъэсым и япэ мазихыр тыншу щытакъым. Ди къэралым и Президентым и чэзум, зэгъэкІуауэ къищтэ унафэхэм я фІыгъэкІэ ди жагъуэгъу къэралхэр зыщыгугъа щытыкІэ гугъухэм дыкъыхэкІыфащ, абыхэм я гугъащ Урысейм и экономикэр зэхагъэзэрыхьу, жылагъуэ-политикэ гъащІэр къагъэтіасхъзу я мурадхэр зрагъзхъулІэну, ауэ къайхъулІакъым. Урысей Федерацэм и властым и орган псори зэујуу икји зэгуры-Іуэу лэжьащ: санкцэхэм ятеухуауэ къзув упщіэхэр зэфіахащ, щытыкІэм елъытауэ унафэ пыхык ахэр зэхалъхьащ, Гуэхүхэр дэкІынымкІэ зыхуэныкъуэ дэфтэрхэр ягъэхьэзыращ. Ахэр псори сэбэп тхуэхъуащ щытыкІэ гугъум дыкъикІынымкІэ. Абы къыдэкІуэуи зэи къэмыхъуа санк-ЦЭХЭМ КЪЫТХУАГЪЭУВЫР ЗЫЩ - НЭХЪ жыджэру икІи щіэгъэхуэбжьауэ зэрызыдужьынырщ. Абы елъытащ ди цІыхухэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэм я гъащІэр зэрыхъунур, икій фэрэ дэрэ къалэнхэр диІэщ. Япэрауэ, ди экономикэмрэ социальнэ унэтІыныгъэмрэ щІэгъэхуэбжьауэ зегъэужьыпхъэщ, абы папщІэ зэрыхъукІэ къэдгъэсэбэпын хуейщ къэралым къыдит дэІэпыкъуныгъэр, апхуэдэуи республикэм и зэфіэкіри зэщіэдгъэуіуэу. Дгъэхьэзыра стратегие дэфтэрхэм къыщыдгъэлъэгъуащ ди мурадхэмрэ къалэнхэмрэ, ахэр псори зыхуэунэтІар зыужьыныгъэр зэредгъэфІэкІуэнымрэ зэрыщІэдгъэхуэбжьэнымрэщ. Къэралым и Президентыр щызгъэгъуэзащ республикэм и экономикэр, социальнэ унэтІыныгъэр зыхуэдэм, фіьщіэ хуэсщіащ псэўныгъэ Гуэхухэм епха упщІэхэр зэфІэхынымкіэ щіынальэм дэіэпыкъуэгъу къызэрыхуэхъум папщІи. Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм ящыщу къэдгъэлъэгъуащ жылагъуэм я хэхъуэр, бюджет ІэнатІэм пэрытхэм, отрасль зэхүэмыдэхэм щылажьэхэм я улахуэр къэІэтыныр». КъБР-м и Іэтащхьэм респуб-

ликэм и Правительствэм и Унафэщ Мусуков Алий пщэрылъ

щищіащ шыщхьэуіум и 1-м щегъэжьауэ проценти 10 нэхърэ мынэхъ мащізу улахуэм хэгъэхъуэным теухуа Іуэхум нэхъ жыджэру хэлэжьыхьыну. «Псэукіэм и фіагъыр зыхуэдэнур елъытащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и ціыхухэм хуащіз къэрал Іуэхутхьэбзэхэм, абы и лъэныкъуэкіз зыхуей хуэзу зэфіэкі псори къэгъэсэбэпа хъуркъым. Къару псори зэщіздгъэуіуэу ціыхухэм хуащіз къэрал Іуэхутхьэбзэхэр едгъэфіэкіуэфынущ», - жиіащ Кіуэкіуэ Казбаг

ЩІыналъэм и УнафэщІым щхьэхуэу къигъэлъэгъуащ республикэм и промышленностым хуэунэтІауэ ирагъэкІуэкІыну зыужьыныгъэхэр, инвесторхэр Іуэхум къыхашэкІэрэ щІыналъэм къамыгъэсэбэпу щыІэ ресурсхэр экономикэм хуэгъэлэжьэным мыхьэнэшхуэ зэриlэм гулъытэ нэхъ хуригъэщlу. «Нобэкlэ республикэм и экономикэм и ІэнатІэ зэмылІэужьыгъуэхэм хэлъхьэныгъэхэр хуэзыщІыфыну инвестор щхьэхуэхэм я гъусэу дубзыхуа Іуэхугъуэхэр щыІэщ. Абы Іэмал къыдитынущ унэтІыныгъэ зэхуэмыдэхэм къыщыщІэдгъэкІ продукцэр нэхъ псынщІзу зэрыхъукІэ нэхъыбэ тщІыну, абы и лъэныкъуэкІэ нэхъ жыджэру дылэжьэн икІи дызыхуэныкъў унафэхэр къэтщтэн хуейщ», - жиlащ рес-публикэм и Унафэщlым. КъБР-м и Іэтащхьэм пщэрылъ ящищіащ промышленностым и предприятэхэм къапэщылъ къызэгъэпэадминистративнэ, щыныгъэ, логистикэ къалэнхэр зэфlахынымкіэ нэхъ щіэгъэхуэбжьауэ зыщІагъэкъуэну, апхуэдэуи Іуэхущапіэхэм я лэжьыгъэхэм кърикІуахэм щагъэгъуэзэну.

КъБР-м ухуэныгъэмрэ псэупІэкоммунальнэ хозяйствэмкІэ и министр Бэрбэч Алим къызэхуэсахэм ятхутепсэльыхьащ 2022 гьэм Къэбэрдей-Балъкъэрым лъэпкъ проектхэр зэрагъэзащІэм кърикІуахэм. Мы илъэсым щІынальэ проектхэмкІэ зэфІагъэкІын хуейуэ къапэщылъщ объект 90-м ухуэныгъэ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІыну. «ПсэупІэмрэ къалэ кІуэцІымрэ», «Егъэджэныгъэ», «Демография» «Узыншагъэ» лъэпкъ проектхэмкІэ объект Ухуэныгъэ 48-рэ яухуэнущ. лэжьыгъэхэр щекіуэкі щіыпіэхэм къызэрыгуэк лэжьак уэу, курыт щІэныгъэ зиІэ ІэщІагъэлІу 2000-м нэблагъэ ІэнатІэкІэ къыщызэгъэпэща хъуащ. Егъэджэныгъэ унэтІыныгъэр къапщтэмэ, школи 10 яухуэ, абы щыщу 3-р мы илъэсым хьэзыр хъунущ. ШколыщІэхэр къыщызэІуахынущ Налшык, Прохладнэ, Бахъсэн, Нарткъалэ, Май къалэхэм, Куба, Псынабэ, Красносельскэ, Сэрмакъ къуажэхэм. Къищынэмыщіауэ, сабий гъэсапізу 5-рэ спорт

ІуэхущІапіэу 3-рэ щаухуэ Налшык, Бахъсэн къалэхэм, Ташлы-Тала, Шэджэм Ищхъэрэ, Новая Балкария жылагъуэхэм. Мы илъэсым и кІэм ирихьэлІэу ухуэныгъи 6-р лэжьыгъэм хүэхьэзыру ятынущ. Узыншагъэр хъумэнымкіэ Іэнатіэми лэжьыгъэшхуэхэр къыщрахьэжьащ: объекти 6-м ухуэныгъэхэр, зэгъэпэщыжыныгъэхэр щокІуэкІ. Ахэр: Онкологие диспансерыр, Налшык щаухуэ ДыгулыбполиклиникэщІэр, гъуей, Аушыджэр, Куба, Іуащхьэмахуэ жылагъуэхэм щаухуэ амбулаторэ къудамэхэр. «Щэнхабзэм зегъэужьын», «КИФЩІ-м зегъэужьын», «Комплексное развитие сельских территорий» къэрал программэхэм хэту Налшык, Солдатскэ станицэм, Іуащхьэмахуэ жылагъуэм щыІэ объекти 5-м лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІ. «Къалэм тыншыпІэ къыщызэгъэпэщын» программэмкіэ мы илъэсым и кіэ пщіондэ Налшык, Прохладнэ, Май, Тырныауз къалэхэм цІыхухэр куэду щызэхуэс щІыпІэу 13 зэІузэпэщ щащІынущ. «Псы къабзэ» щІыналъэ программэм хыхьэу 2023-2024 гъэхэм я мурадщ Куба, Къулъкъужын Ищхъэрэ, Сэрмакъ, Лашынкъей, Нартан, Былым, Тэрч, Къулъкъужын Ипщэ, Анзорей, Старэ Шэрэдж, Къарэ-Суу, Бабугент, Къэщкъэтау къуажэхэр псыкІэ къызэрызэрагъэпэщын объект 13 щаухуэну.

Налшык къалэ псэупіэ унэщіэхэр щащі районхэр псыкіз къызэгъэпэщыным хуэунэтіа ухуэныгъэхэр шрагъэкіуэкі, а лэжьыгъэхэр мы илъэсым зэфіагъэкіынущ. А Іуэхум и гугъу щащіым Кіуэкіуэ Казбек Правительствэм пщэрылъ ящищіащ абы и лъэныкъуэкіэ Белая Речкэ къуажэм и мызакъуэуи, Хьэсэней, Дыгулыбгъуей жылагъуэхэми псы къезышаліэ, зэрагъэкъабзэ ухуэныгъэхэр щыухуэным теухуаупщіэхэмихэлэжьыхьыжы-

КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин жи-Іащ мы илъэсым и шышхьэуІу мазэм Ныбжьыщ Іэхэм я театрым щрагъэкІуэкІ зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэмрэ Щэнхабзэ зыужыныгъэмкіэ центрым и ухуэныгъэмрэ и кіэм зэрынагъэсынур. Апхуэдэуи мы илъэсым зэфІагъэкІынущ Налшык къалэ дэт, Сабий музыкэ школ №2-мрэ Анзорей къуажэм щыІэ, Гъуазджэмкіэ сабий школымрэ къыщрахьэжьэ зэгъэпэщыжыныгъэхэр. ЕтІанэгъэ апхуэдэ лэжьыгъэхэр щаухынущ Прохладнэ къалэм дэт, ГъуазджэмкІэ сабий школым. Сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуагъэзэжынущ Дыгулыбгъуей, Уэзрэдж, Къамылыкъуэ, Александровкэ, Аруан, Ташлы-Тала жылагъуэхэм щыІэ ЩэнхабзэмкІэ унэхэр. Министрым къыхигъэщащ щэнхабзэмкіз Іуэхущіапіэхэр оборудованякіз, унэлъащізкіз, макъамз ізмэпсымэхэмкіз къызэрызэрагъэпэщыр. Яухуз щэнхабзз объектхэм хэту абы къигъэлъэгъуащ театрхэм я центру кърагъажьзу Щіалэгъуалз зэчиифізхэм я уардзунзу зэрахъузкіыжа ухуэныгъэхэри. Ар 2024 гъэм и кізм хьэзыр хъуну поплъз.

КъБР-м экологиемрэ щІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмкІэ и министр Шаваев Ильяс зэрыжи амкіэ, «Экология» лъэпкъ проектымкІэ Тырныауз и вольфрам-молибден комбинатым щІыуэпсым и шынагъуэншагъэм зэран хуэмыхъуным хуэгъэпса лэжьыгъэ пыухыкІахэр щрагъэкіуэкіынущ. 2020 - 2024 гъэхэм къриубыдэу я мурадщ «Іуащхьэмахуэ лъапэ» лъэпкъ паркым и гъунапкъэм деж Бахъсэн псым къегъэщІылІа, километр 13 хъу щІыпІэр ягъэкъэбзэну, псыр къыщиум деж зыри щызэтримыхьэн хуэдэу. Апхуэдэу 2022 гъэм «Мэзхэр хъумэн» федеральнэ проектымкІэ гектар 91-м щІигъум жыгхэр щыхасащ.

Зэіущіэм къыщызэщіакъуэжащ лъэпкъ проектхэмрэ программэхэмрэ кърикіуахэр. 2019 - 2021 гъэхэм, 2022 гъэм и япэ мазихым хьэзыр ящіащ объект 84-рэ: сабий садхэр, еджапіэхэр, театр, узыншагъэр хъумэнымкіэ ізнатіэм и іуэхущіапіэхэр, спорт, ціыхухэр псыкіэ къызэгъэпэщынымкіэ ухуэныгъэхэр.

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ І Мусуков Алий япэ илъэс ныкъуэм республикэм и финанс-бюджет щытыкІэр зыхуэдэр къигъэлъэгъуащ. «Гъэ кІуар щиухым къыкІэлъыкІуэ илъэсым и бюджетыр хэхъуэхэмкІэ сом мелард 52-м нэблагъэу, хуримыкъур сом мелуан 900 хъууэ къэтщтащ. 2021 гъэм и кІэм республикэм и бюджетыр къэтщтащ. Илъэсым и пэм щегъэжьауэ планым щІигъуу дгъэзащІэу докІуэ, нэгъабэ дызэрыщытам процент 15-м нэблагъэкІэ дефІэкІыу. Псори зэхэту республикэ бюджетым и хэхъуэр проценти 130-м ноблагъэ. Налогым къыдит ди хэхъуэр проценти 115-рэ хъуащ. Илъэс ныкъуэм сом меларди 7 зэхуэтхьэсащ, абы къыхэкІыуи мы гъэм и кІэм иджырей бюджетым къыщыдгъэлъэгъуа планым, сом мелард 13,4-м, щІедгъэгъун хуейщ. Сом мелард 14 нэхърэ нэхъ мащіэ диіэн хуейкъым... ЩІыпІэ бюджетхэми я щытыкІэр апхуэдэщ. Бюджетым и хэхъуэ Іыхьэр сом мелард 55-рэ хъун хуейщ икІи догугъэ илъэсым и кІэ пщІондэ федеральнэ мылъкум щыщ иджыри къытІэрыхьэну. Мы зэманым ирихьэлІэу муниципальнэ, ресбюджетхэм публикэ ахъшэ хъарзынэу къинауэ шытын хуейщ, абы Іэмал къыдитынущ коммерцэ кредитхэр къздмы-гъэсэбэпыну икІи социальнэ къалэн псори и чэзум зэфІэдгъэкіыну», - жиіащ абы. Зэіущіэм кърикіуахэм япкъ ит-

кіэ, КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек гъэзэщакіуэ властым и къэрал органхэм я лэжьыгъэм нэхъапэ щрагъэщын хуей унэтІыныгъэхэр къигъэлъэгъуащ икІи ахэр гъэзэшІа хъчным хуэгъэза пщэрылъ зыбжанэ ящищІащ. «Мы зэманым социальнэ мыхьэнэ зиІэ къалэн нэхъыщхьэу къытпэщылъхэм ящыщщ ціыхухэр псыкІэ къызэгъэпэщыным пыщіа гугъуехьхэр зэфіэхыныр. Инфраструктурэ проект нэхъ инхэу Бахъсэн, Дзэлыкъуэ щІыналъэхэм щаухуэ псы хъумапІэхэм къищынэмыщІауэ, къуажэхэр зэпыу имыlэу псы яlэнымкlэ проектхэри дгъэхьэзырын шІэддээнущ», - жиlащ республикэм и lэтащхьэм.

Кіуэкіуэ Казбек щіыпіэ администрацэхэм я унафэщіхэм пщэрылъ ящищіащ а іуэхум занщізу яужь ихьэну. Псэупіэ-комунальнэ хозяйствэмкіэ іуэхутхьэбзэхэм я фіагъым хэгъэхьуэным хуэунэтіауэ ирагъэкіуэкі іуэхухэм хэту а лэжьыгъэри ягъэзэщіэнущ.

Щіалэгъуалэ зэгухьэныгъэщіэ къоунэху

УФ-м и Къэрал Думэм иджыблагъэ етІуанэ еджэгъуэу къыщащтащ «Сабийхэмрэ щІалэгъуалэмрэ я урысей зэщІэхъееныгъэм и ІуэхукІэ» законопроектыр.

ДЭФТЭРЫМ къызэрыщыгъэлъэгъуамкіэ, зэщіэхъееныгъэр зытещіыхьар сабийхэмрэ щіалэгъуалэмрэ я гъэсэныгъэм гулъытэ хуэщіынырщ, щіэныгъз іуэхукіэ унэтіынырщ, зыгъэпсэхугъуэ зэманыр яхуэщхьэпэу къахузэгъэпэщынырщ, лъэныкъуэ куэдкіз зэрызаужьыфыну іэмалхэм елэжьынырщ.

Законопроектым и япэ еджэгъуэр мэкъуауэгъуэм и 7-м къащтауэ щытащ. Абы къыщагъэлъэгъуат сабийхэмрэ щ алэгъуалэмрэ я урысей зэщГэхъееныгъэм «Большая перемена» цІэр фІащыну. Етіуанэ еджэгъуэм дэфтэрым зэхъуэкІыныгъэ Къэрал Думэм зыбжанэ щыхилъхьэм, зэгухьэныгъэм и фІэщыгъэри Іуихыжащ. Абы егупсысыну Іэмал иратынущ зэщІэхъееныгъэм хэтынухэм. КъыкІэлъыкІуэ зэхуэсыр дыгъэгъазэм екіуэкіынущ.

Къищынэмыщlауэ, дэфтэрым халъхьа зэхъуэкlыныгъэхэм япкъ иткlэ, зэгухьэныгъэшlэм хуитыныгъэ иlэнущ федеральнэ бюджетым къыхэкlыу ахъшэ къыlэрыхьэну, ар щlыналъэ къудамэхэм тригуэшэну.

Депутатхэр арэзы техъуахэм ящыщщ, къызэрагъэпэщ щіалэгъуалэ зэгүхьэныгъэм дэлэжьэн мурадкіэ, УФ-м и щіыналъэхэм я унафэщІхэм епхауэ Іуэхур зэзыгъэуІу ІэнатІэ къызэрагъэпэщыну къызэрыхалъхьар. Апхуэдэуи зэщІэхъееныгъэр хуитынущ и Іуэхухэр зезыгъэкІуэну хэщІапІэ хамэ къэралхэм къыщызэlуихыну, и мурадхэмкІэ зытехуэ дунейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм дэлэжьэну. Дэфтэрым халъхьа зэхъуэкІыныгъэм хуит ещІ зэгухьэныгъэм и къудамэ сабий къыщызэрагъэпэиехену

Законопроектым къызэ-. хьэныгъэм цІыхушхуэ зэщІигъэуІуэнущ икІи ахъшэ къэлэжьыным емыпха, зи Іуэхухэр къызэзыгъэпэщыж Іўэхущіапіэ хъунущ. Абы хыхьэфынуш илъэсих ныбжьым къыщыщІэдзауэ балигъ ныбжьым нэмысахэр, щІэныгъэ нэхъыщхьэ зэзыгъэгъуэтхэм я деж щиухыу. Урысей сабий зэщІэхъееныгъэм хыхьэну хуитыныгъэ яІэнущ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ хэмрэ.

УФ-м и Президентым хуагъэлъэгъуэнущ сабий-хэмрэ щ!алэгъуалэмрэ я урысей зэгухьэныгъэщ!эм и к!элъыплъак!уэ советым и пашэ хъуну.

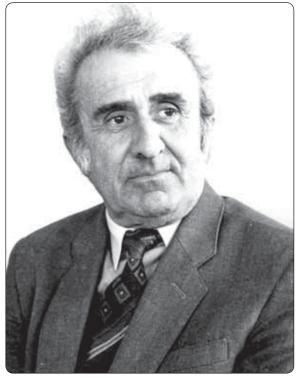
БАГЪЭТЫР Луизэ.

ТхакІуэ, усакІуэ, журналист цІэрыІуэ Брай Адэлбий къызэралъхурэ илъэс 85-рэ ирокъу

ANUIS ITCANS

«Си Хэку, си дыгъэ»

БРАЙ Адэлбий 1937 гъэм Щхьэлыкъуэ жылэм къыщалъхуащ. Къуажэ школыр хъарзынэу къиуха нэужь, ар 1954 гъэм щІэтІысхьащ Налшык дэт пединститутым. ЕджапІэм щыщІэсхэм щыгъуэ абы и усэхэр печатым къытехуэу хуежьат. Езыр щІалэ жант, хэлъэт зиlэти, еджэнри тхэнри дэгъуэу зэдихьырт. Университетыр къыщиуха 1959 гъэм Адэлбий и усэ хъарзынэхэмкІэ куэдым фІыуэ къаціыхуат. Атіэми, ар нэхъри ціэрыіуэ щыхъуар «Эльбрус» тхылъ тедзапІэм щыщылэжьа лъэхъэнэрщ. Брайр нэгъуэщІхэм я Іэрытхыу тхылъ тедзапіэм кърахьэліэхэм я редактор къудейтэкъым - щІэныгъэфІи зыбгъэдэлъ, зи Іэзагъэми хэхъуэ зэпыт щІалэм езыми зиузэщІырт, и усэхэри сабийхэм яхуитх рассказхэри нэхъыбэрэ къытрадээ хъуат. Абыхэм щытхъу псалъэхэр къыхужа эрт. Ауэрэ дунейм къытехьащ и усэхэр щызэхуэхьэса и япэ тхылъыр («Щхьэгъубжэ нэху», 1963 гъэ). Критикхэри и тхакІуэгъухэри гуапэу зыІущІа а тхылъым куэд дэмыкІыу къыкІэлъыкІуащ Брайм сабийхэм яхуитха рассказхэр зэрытыр («Чэфыщрэ Щэуейрэ», 1966 гъэ). Итlанэ, кlэщlу зым и ужь адрейр иту, 1975 - 1976 гъэхэм къыдигъэкlащ «СынокІуэ уи деж», «ХъуэпсапІэ» усэ тхылъхэр, прозэ тхыгъэхэр зэрыт «Пшапэ уэзджынэхэр» зи фІэщыгъэцІэ тхылъыр (1980 гъэ). Брайм и тхылъхэр урысыбзэкІи къыдэкІащ («Бег времени», 1976; «Зезыхуэзагъэу абы къыдигъэкlауэ щытар 2000 гъэм нащ.

дунейм къытехьа и тхылъырщ («Гурэ псэкІэ»). Къэралым и ТхакІуэхэм я союзым хэта, журналистуи лэжьа Брай Адэлбий гъащ Іэшхуэ къимыгъэщ ами, адыгэ литературэм хуищ а хэлъхьэныленая улица», 1978). Ауэ псом нэхърэ нэхъ игу гъэхэм папщІэ, и цІэр лъэпкъ щэнхабзэм къыхэ-

Илъэс 15-м нэскІэ Адэлбий «Адыгэ псалъэ» газетым и редакцэм щылэжьат жэуап зыхь секретарым И къуэдзэу, иужькіэ илъэс зыбжанэкіэ «Нур» журналым и редакцэм жэуап зыхь секретару. Зэман куэд дыдэ пфІэзыхь, уилри уи псэри зышх, ауэ удэзыхьэх газет, журнал Іуэхур абы фІы дыдэу игъэзащІэрт. Литературэми, дауэ щытми, нэмыплъ иритакъым. Усэми, прозэми тхылъ зыбжанэ къыдигъэкlащ, Хэку зауэшхуэм и лІыхъужьхэм ятеухуа «Псэ уахътыншэхэр» поэмэр, «Пшапэ уэзджынэхэр» повестыр, нобэрей зэманым ехьэлІа рассказхэр хэту. Сабийхэм я бзэм, абыхэм я дунейм фІыуэ зэрыщыгъуазэм и сэбэпкіэ ціыкіухэми хъарзынэу яхуэтхэрт. Итха псоми бжьэпэтехуэ яхуэхъужам хуэдэщ иужь дыдэу къыдигъэкіыжа «Гурэ псэкіэ» тхылъыр.

УСАКІУЭ куэдым я тхыгъэ адыгэбзэкІэ зэридзэкІащ Брайм, абыхэм ящыщу хамэ хэку ис адыгэхэм я усэ гупышхуэ езыхэр зыщыпсэу къэралхэм я бзэхэмкІэ - тыркубзэ, хьэрыпыбзэ, инджылызыбээ е адыгэбээм и адрей диалектхэмкІэ тхауэ. Ауэ сыт итхами, сыт ищами, сэ сигу нэхъ къызэринар «Щхьэгъубжэ нэху» тхылъ цІыкІумкІэщ. ДапхуэдизкІи гурыхуэу, таланткІэ Тхьэр зыхуэупсауэ щымытами, Брайм хурикъуртэкъым тхакІуэм имыІэнкІэ Іэмал закъуэ зимыІэ зы зэфіэкі - и піэм изагъэртэкъым. ТІысу зыщІыпІэ деж сыхьэт зыбжанэкіэ шысыныр и ажалт. Езыр ціыху зэтет щхьэкіэ, зэпымыууэ зыщіыпіэ піащіэрт, зыгуэрым хуэзэн, зыгуэрым пэплъэн хуейт зэпымыууэ. И усэ гуэр къызэрыригъажьэ сатырым хуэдэт псори: «Соплъ сыхьэтми, сыщытщ сыкІэрахъуэу...» ТхакІуэ лэжьыгъэр езыр кlэтlэржынэ лэжьыгъэщ, зэпыбгъэу мыхъуу. ШыІэрэ къарурэ къыппиубыду, жыхуаІэр имыщІэу. НэгъуэщІу удэзыхьэхынумрэ нэхъ фейдэ къызыпыкіынумрэ ІэщІыб уигъэщІу. Уэ узыпэплъа, **УЗЭРЫШЫГУГЪА** шІыхьымрэ мылъкумрэ къыпхуимыхьами, игъащіэкіэ къызэрыпхуимыхьынур къыбгуры уэжами, уи щыб хуумыгъэзэфу. Уигури уи щхьэри зыхуэпабгъэр зыуэ: хунэсын! Алыхьым къуитар, уи гум кърилъхьа псори уи жьэкІэ къэпІуэтэну, тхылъымпІэм тебгъэзэгъэну хунэсын...

Ныбжьэгъум и псалъэ

Илъэс пліыщірэ тхум щіигъукіэ ныбжьэгъугъэ дахэ дяку зэхуилъащ Брай Адэлбийрэ сэрэ. Си ныбжьэгъур сэ сэщхьыркъабзэу игукІи и фэкІи - Тхьэм щхьэ къимыгъэщ арэ, жып э хъунукъым. (Ныбжьэгъуншэу укъэнэнущ, жыпіэмэ). Ди хьэл-щэнкіи, гъащІэм гъуазэу щыдиІэ гуэрхэмкіи, ди ціыху щіыкіэкіи дызэтемыхуэми, куэд дыдэ щыІэт гъусэ дызэхуащІу, гъунэгъу дыдэу дызэрашалІэу. Ар псом япэу ныбжьэгъугъэр зыми пэдмыщІу дгъафіэу, абы лъапіэныгъэу иІэн хуейр къэтлъытэу дызэрыпсэурт, и уасэр куууэ къызэрыдгурыІуэрт. Адэлбий и ныбжьэгъуу, и

дэтхэнэми цІыхугъэу щыта хуэдэу, сэ Іэджэрэ срихьэліащ абы и щхьэ Іуэхур къигъанэурэ нэгъуэщІхэм я Іуэху зэфІигъэкІыным лъэкІ къимыгъанэу еліалізу. Зыгуэрым Іуэхутхьэбзэ хуищІэныр, и гузэвэгъуэ дигъэкІыныр зэи къытехьэлъэртэкъым, уеблэмэ апхуэдэм иужь итыным дихьэхырт. Тхьэм ещІэ, цІыхухэр къыхуеин зэрыхъум, абыхэм фІы гуэр зэрахуищІэфым щыгуфІыкІыу, езыми и щхьэр лъагэу иригъэлъагъужу къыщІэкІынт. нэгъуэщіым насыпым уигъэгуфІэныр «Щхьэгъубжэ нэху» усэм и мыхьэнэ нэхъышхьэм тету - аракъэ езыр цІыхуфІ нэщэнэ хъужыр? ЦІыхур зэхэпщІыкІыфу ущытыныр-щэ? Хэти къыщыщіынкіэ шіыпіэ къиплъми яльэгъуну и хъунущ ар - узэхэзыщІыкІ, уи дзыхь зэбгъэзын ухуэныкъуэу. Сэри куэдрэ згъэунэхуащ апхуэдэм деж Адэлбий гуапагъэу, псэ къабзагъэу игъэлъэгъуэфыр, ар къыпхуэгузэвэфу, уи гукъеуэр къыбдигъэпсынщІэфу, пщхьэщихыфу зэрыщытар. Сыт и уасэ псэлъэгъут ар езыр! Арагъэнт дэ ди псалъэмакъхэр жылынашту жэщый хэм щыш хьэпрыкіыр. Сэ сыт щыгъуи рышіэлыдам хуэдэу. Иджыри сфізфіт абы сыбгъэлэсын си аращ: къыщіолыдэ піальэ-піасфіэфіт абы сыбгъэдэсын, си псэм зигъэпсэхурт, си гур мамыр дэхъурт.

Мыри ящыщт Адэлбий убгъэдэсыну щІэгуапэм, щІэтын-

Творчествэм пыщ а ц ыхухэмтіэ, къахокі зыкъызыфіэщіыж, езым зыкъызэрыщыхъужым зи нэр къыщипхъуэ. Мис абы куэдрэ ныбжь тредзэ тхэн Іуэхур зи ІэщІагъэхэм я зэхущытыкІэм. Адэлбий ар и хьэрэм дыдэт - и щхьэ темылъ трилъхьэн жыхуэпІэр. Иримыгъэлейуэ пІэрэ жыпІэну. (Абы и усэ тхылъхэм ящыщ зыр къыщызитым псакъудейт къытритхар: «ЕмыкІу дыкъыумыщІ»).

Нобэр къыздэсым, шэч сощІ: зэрыусакіуэ нэсыр тэмэму къыгуры уэжу, ар къилъытэу зэремысам къыхэмыкіыу піэрэт . Адэлбий нэгъуэщI Іуэхухэм, литературэм пымыщІахэм, щіыхь хэкіыпізу къыфізщіхэм, щІапыхьэр?

Сэ абы куэдрэ хуэныкъуэ сохъу, сигу зэи имыху си ныбжьэгъум. Сахуозэш жэщыбгхэм ящхьэпщыта ди рыкІыч псалъэмакъхэм, абы и гуфІэкІэу сыт щыгъуи гуапэм, тІэкІуи нэщхъей-нэщхъейм. И гушы эхэу хьэрэмыгъэншэхэм, къыщохъурджауэ къэхъуми, гужьгъэжь зыхэмылъхэм. Ара хъунщ чэм имыІ эу пщіыхьэпі эу щіэслъагъури...

УсакІуэм и шхьэгъубжэм къыдидз нэхур - мыужьыхыж нурщ. Мыункіыфі уэздыгъэщ, сыт хуэдиз зэману дэкІми. Пэжщ, ар зэщІэбгъэнэн хуейщ. Адэлбий зэщІигъэнат ар, дэнэ шхьэгъубжашхьэм тригъэуват. Сыт щыгъуи блэн хуэдэу мафІэр зэщІигъэстыну хунэсыжакъым. Зэ зэщІэбла нэхур ауэ ункІыфІыжыркъым. Псом хуэмыдэу абы и бзийхэр, зэзакъуэ нэхъ мыхъуми, зи гум хидзахэм я дежкіэ. Иджы жыжьэ хъуа 63 гъэм, усакІуэм и щхьэгъубжэр щызэІусхам щымымащізу жэщыбгхэм щішц гъуэ, сэ си нэгум нэхур къызэлъэкІэрэ - дунеймрэ хьэршымрэ зэпищізу, псэмрэ усэмрэ зэщіигъаблэу.

КХЪУЭІУФЭ Хьэчим.

Гу пцІанэт. Хьэлэлт

Адэлбийрэ сэрэ дызэкъуажэгъу пэтми, гъунэгъуу дыщызэрыцыхуар университетыр къэзухыу лэжьэн щізздза нэужьщ. Школым сыщыщізсми куэдрэ абы и ціз зэхэсхырт, фіыуэ зэреджэм папщіэ щытхъу хужаізу. Епщіанэ классыр къиуха нэужь, ар занщізу институт зэрыщізтіысхьэфам егъэджакІуэхэр иригушхуэу, иригуфІэу тепсэлъыхьырт.

АУЭ иужьрей илъэс плыщым щигъум дэ дыщызэхуэмыза е телефонкіэ дыщызэмыпсэлъа махуэ щіагъуэ блэкіауэ къыщіэкІынкъым. Лэжьэн щыщІэздза япэ махуэ дыдэхэм сэ сахэхуащ адыгэ щіалэ гуп дыгъэл, я гугъэр лъагэрэ я гуащіэр мафізу жьэражьэу, езыхэм япэ лъэбакъуэхэр литературэм хачэу, тегуш-хуауэ, яхузэфІзкІынур зыхуэдизыр ящІэжу. Псом япэ хаэр Кхэуэ-Іуфэ Хьэчим, Къэжэр Пётр, Къэрмокъуэ Хьэмид, Брай Адэлбий сымэт. Адэлбий ныбжьэгъу гъунэгъу зэрысхуэхъуар дызэрызэкъуажэгъуми ди анэхэр зэрыгъэныбжьэгъуу зэрыщытами къыхэкІауэ къыщІэкІынт.

Мис апхуэдэу дызэрыщІэри, зэрыжаІэуи, ди ерыскъы зэІурылъу дыпсэуащ. Апхуэдиз зэман щызэдэбгъащІэкІэ, куэдкІи узэрощІэ. Псом япэри нэхъыщхьэри Брай Адэлбий зэрыусакіуэрт. Апхуэдэу тхылъ пашэ куэди къыдигъэкаккым абы, ауэ и дэтхэнэ усэри гум дыхьэу, псэм къищтэу итхащ. Итхащ, зытетхыхьыр езым псэкІэ игъэву.

Хамэ къэралхэм щыпсэу адыгэ усакіуэхэм я тхыгъэхэр ди щіэджыкіакіуэхэм я деж нэхьэсыным сытым хуэдэу хэліыфіыхьат Адэлбий! Сабийхэм яхуитха рассказхэр-щэ? Ныбжыьшызхэм я психологиер зыхищізу, я дуней тетыкізр къыгурыіузу итха сабий рассказ кіэщіхэр школ учебникхэм ихуащ. «Нур» журналым щы-

щылэжьами апхуэдэ тхыгъэ куэд и Іэдакъэ къыщІэкІащ. Адэлбий ІэхъуэгъуэтегъэкІ лэжьэкІэ жыхуаІэр ищІэртэкъым, зыщіидза Іуэхур тэмэму и кіэм нигъэсырт - ар усэу щрырет е газетым традзэ сурэтым щатхэ сатыр зыбжанэу ирехъу. Ар си нэгу щІэкІащ «Ленин гъуэгу» - «Адыгэ псалъэ» газетым дыщызэдэлэжьа илъэсхэм корреспонденту къудамэм щыщІэсами жэуап зыхь секретарым и къуэдзэу щыщытами. Іуэху тынштэкъым тхыгъэхэр газет напэхэм дахэу, щыуагъэншэу игъэзэгъэнри. Псом хуэмыдэу сатыр къэс бдзапціэ гъэткіуауэ линотипкіэ къащыпу щыщыта зэманым. Мы лэжьыгъэр техническэу къызыфІэщІыр щоуэ - абы елъытащ напэкlуэціхэм я дахагъэр, нэхъыщхьэрщи, тхыгъэхэм я зэхэгъэувэкlэм къыбжаlэ гу нэхъ зылъытапхъэр. Жэуаплыныгъэшхуэ зыпылъ а ІэнатІэр илъэс куэдкІэ Адэлбий ирихьэкІащ къыщыщІэхуэ щымыІэу.

«ЦІыху Іейр усакіуэфі хъуркъым», - жаіэ. А псалъэхэр Адэлбий деж щынэрылъагъут. Гу пціанэт. Хьэлэлт. Зы тіэкіури и гум ежаліэрт. Ауэ щіэхыу теужырт. Ныбжьэгъум щхьэкіэ имыщіэн щыіэтэкъым. Зыгуэрым дэlэпыкъун, и сэбэп иригъэкlын папщlэ и щхьэ Іуэхур къыщигъанэр нэхъыбэт. Абы и фэтэрыр хьэщІэщым хуэдэт, апхуэдизкІэ цІыху куэд щызэблэкІырти. Зы махуэ-махуитІ мыхъуу, мазэкІэрэ ар псэупІэ зыхуэхъухэр щыІэт. Университетым щІэтІыс-хьэ дапщэм ядэІэпыкъуа? Сыт хуэдизым я тхыгъэ дунейм къытехьа Адэлбий и фІыгъэкіэ? А псори ныбжьэгъу-жэрэгъум ноби ягу хва Адэлоии и фівігьэкіэ? А псори ныожьзі ву-жэрэгьум ноои ягу илъщ. Ныбжьэгъухэм ціэ лей гуэр зрамыт ціыху куэд щыіэкъым. Иіащ Адэлбии апхуэдэ ціэ лей. «Ярэби, Адыгэлі умылъэгъуауэ піэрэ? Адыгэлі дэнэкіэ щыізу піэрэ?» - жаізу зэупщіыжмэ, зи гугъу ящіыр Адэлбийт. А ціэ лейр абы екіупсырт. Фіыуэ илъагъу, фіыуэ къэзылъагъу ныбжьэгъу куэд иіащ Адэлбий, къэзыгъэлэжи къэзыгъя положити и деяту бую од по деятильний инфартительного и положити в положити зымыгъэпэжыщи яхэту. Ауэ езыр а гурыщ о иным - ныбжьэгъугъэм - псэкІэ хуэпэжу и гъащІэ Іыхьэр ирихьэкІащ. Аращ абы и усэхэри езыри дигу щІимыхур, ноби къытхэтым хуэдэу дыщІытепсэлъыхьыр, и гушыІэ дахэхэр щІэтІуэтэжыр. Адэлбий нэхъыфІу илъагъухэм ящыщт «Тхьэм гъащІэм гу щыдигъахуэ» хъуэхъур. ГъащІэм гу щимыхуэу дунейм ехыжа ди ныбжьэгъур къыщалъхуа махуэм дэ ар фІыкІэ дигу къыдогъэкІыж. Ныбжьэгъу нэсыр зищІысыр цІыхум къыщищІэр ар фІэкІуэда иужьщ.

МЭЗЫХЬЭ Борис.

БРАЙ Адэлбий

Си Хэку, си дыгъэ, дыщэ губгъуэ, Сэ сщыгъупщэнкъым уэ уи Іуэху, Мы си гур къеуэу, лъы Іубыгъуэ Мы си Іэпкълъэпкъым къыщІэнэху. Сыхъуауэ мысэ, сэ зыгуэркіи Къэсхьынкъым, Лъахэ, уи гуэныхь, Сэ сфіэфіщ сынотэм къару пліыщікіэ, Сымыхъуми нобэ лІы бэлыхь. Си Хэку, си дыгъэ, дыщэ губгъуэ, Сэ сшыгъупшэнкъым уэ у Мы си гур къеуэу, дыгъэ нурыр Си нитіым хуиту къыщіэпсэху.

Сщіым и жагъуэ жыпізу, дзыхь умыщіу, Зэзэмызэ уэ укъызоупщІ: «Си гур хошІ, къысфіощіри жьы ухъуа. **Щхьэ апхуэдэу уи шхьэр зэщІэтхъуа?**» «Си псэм хуэдэ, аркъым жьы сыхъуауэ, Ар зэгуэрым, тіэкіу укъэгубжьауэ, Арщ уэ уи Іэр си щхьэм къыдэплъауэ...»

«ИІэщ кіэ дэтхэнэ лъагъуныгъэми!» -ЖаІэу цІыхухэм куэдрэ ныпаупщІ. «ИІэ кІэ дэтхэнэ лъагъуныгъэми?» -ГушыІэншэу пщащэр къызоупщІ. Іэгум илъу хузоший мы си шхьэ ЗэщІэтхъуар, къысщыхъуу жэуап псо: Хъуащ уахътынши, лъагъуныгъэр мылІзу, Гум ихужми, тхъугъэхэм щопсэу.

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзырар ЩОМАХУЭ Залинэщ.

къэхутакіуэ, КъБР-м щіэныгъэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, профессор КІэрэф Майе Къамболэт и пхъуращ ди республикэм щыпсэу бзылъхугъэхэм ящыщу щІэныгъэхэм я доктор япэу хъуар. Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІэныгъэ лэжьакіуэ ціэрыіуэм гъуэгуанэ купщафіэ къикіуащ. Япэ иту, адрейхэм щапхъэрэ гъуэгугъэлъагъуэрэ яхуэхъуу зи гъащ ор зыхьа еджагъэшхуэм мы махуэхэм егъэлъапІэ и илъэс 90 юбилейр.

МАЙЕ ящыщщ зи сабиигъуэр, балигъ хъугъуэр Хэку зауэшхуэм и илъэс хьэлъэхэм, абыхэм къакІэлъыкІуа лъэхъэнэ ткІыбжьым хиубыдахэм. Абы игу къызэригъэкіыжымкіэ, зауэр щыщіидзам щыгъуэ ар Налшык дэт курыт школ №9-м и етІуанэ классым щІэст, и ныбжьри илъэси 9 ирикъуа къудейт. Къамболэт занщізу зыхригъэтхат ди щіыналъэм къыщызэрагъэпэщауэ щыта 115-нэ шууей дивизэм икіи абы хэту япэу фронтым Іухьахэм ящыщщ.

Хуабжьу къызэхьэлъэкlayэ щытащ ар спэ|эщ|э зэрыхъуар. Ди анэ Лидэрэ си дэлъху закъуэ Станислав цІыкІурэ зэрыхъукІэ сщхьэщахырт си гукъеуэр, арщхьэкІэ адэр зэрызмылъагъум сымаджэ срихъурт, апхуэдизу абы сыхуэныкъуэти, - игу къегъэкіыж Майе. - Тхьэм и фіыщіэкіэ, гъащ о и оти, си адэри псэууэ бынунэм къытхыхьэжащ.

Адэмрэ пхъумрэ яку дэлъа гурыщІэ къабзэм къригъэлауэ жи-Іэжырт езы Къамболэти, бийм текІуэу щалъхуа щІыналъэм къыщигъэзэжам щыгъуэ. А зауэ нэужь лъэхъэнэ хьэлъэми пхыкІыфащ КІэрэфхэ я унагъуэр, адрей унагъуэ минхэми хуэдэу, бийм зэтрикъута цІыхубэ хозяйствэр зэфІэгъэувэжыным я къарурэ зэфіэкірэ ирахьэлізу. Ауэ а гугъуехь псори апхуэдэу къыщыхъуртэкъым Майе, сыту жыпІэмэ абы и адэр къыщхьэщытт, зэрыхъукІэ быныр игъафІэрэ игъэгушхуэу.

Курыт школыр къиухыу ІэщІагъэ къыхихын хуей щыхъум, Майе триухуат тхыдэм нэхъ куууэ хуеджэну, арщхьэкІэ Къамболэти Лиди (ахэр тІури мэкъумэ-шым хуеджат, Къамболэт абы щыгъуэ республикэм мэкъумэш хозяйствэмкіэ и министрт) зыщІэхъуэпсыр я бын пажэр я лъагъуэм ирикІуэнырт. Апхуэдэу щыхъум, бзылъхугъэ ныбжьыщІэм къыхихащ биолог ІэщІагъэр икІи абы щыхуеджащ Москва дэт къэрал университетым, Ломоносовым и цІэр зезыхьэм. Студент илъэсхэр щызу, купщафізу ирихьэкІащ адыгэ хъыджэбзым. ФІыуэ зэреджэм къыдэкіуэу, ар жыджэру хэтт МКъУ-м щекІуэкІ жылагъуэ, студент гъащІэми. А зэманым ирохьэлІэ Майе и япэ къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэри. Зэ-

Дыгъэр нуркІэ зэта гъащІэ купщІафІэ

фІэкІышхуэ зыбгъэдэлъу къалъытэ бзылъхугъэ цІыкІур абыхэм ар трагъэгушхуэрт и егъэджакІуэхэм.

КІэрэфым и гъащІэ псор тыхь хуищіащ лъэпкъ егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмрэ я зэфіэувэныгъэм, ехъулІэныгъэм. Биологие щіэныгъэхэм я доктор, профессор Іэзэм и къалэмыпэм къыпык ащ къэхутэныгъэ лэжьыгъэ купщафіэ куэд. Аращ ди республикэм и еджапІэ нэхъыщхьэм япэу къыщызэзыгъэпэщар ГенетикэмкІэ, селекцэмрэ жылэхэм елэжьынымкІэ кафедрэ щхьэхуэр. Майе къигъэхъуа нартыху, бжьыхьэсэ гуэдз, зэнтхъ лізужьыгъуэхэр лъэпкъ щізныгъэ-къэхутэныгъэр здынэсыфа лъагапІэ къудейкъым, атІэ мэкъумэш Іэнатіэм мыхьэнэшхуэ щызиІэ Іуэхугъуэ инхэщ.

Биологие, мэкъумэш щІэныгъэхэм хэлъхьэныгъэфІхэр нобэ хуэзыщІ щІэныгъэлІхэм я нэхъыбапіэр Кіэрэф Майе и нэіэм щіэтущ къэхутэныгъэхэм я гъуэгу мытыншым, ауэ хьэлэмэтым зэрытехьар. А псомки Майе щапхъэ хуэхъуащ и адэр, зи зэфіэкі лъагэхэмкІэ ди республикэми къэралми щыціэрыіуэ щіэныгъэлІ щыпкъэ, зи илъэс 90-р мы гъэм зыгъэлъапіэ КъБКъУ-м и етІуанэ ректору 1965 - 1973 гъэхэм лэжьа, Хэку зауэшхуэм и ветеран, адыгэхэм ящыщу щІэныгъэхэм я доктор цІэр япэ зыхуагъэфэща, КІэрэф Къамболэт Наурыз и къуэм и гъащІэр, и гупсысэхэр, и Іуэху зехьэкІэ мардэхэр. Бгъэдэлъ зэхэщІыкІ лъагэм, щіэныгъэ куум я фіыгъэкіэ, гугъуехьхэм къапимыкІуэтрэ хэкіыпіэ нэхъыфі дыдэхэр къигъуэтыфу зэрыщытым къыхэкІыу, Къамболэт и лъэужьым ирикІуа Майе хулъэкІащ КъБР-м и мызакъуэу, УФ-ми я щІэныгъэ лэжьакіуэ пажэхэм халъытэныр.

- Шэч лъэпкъ зыхэмылъ Іуэхугъуэращи, си адэм увыпіэшхуэ щиубыдащ си гъащІэм. Къинэмыщіауэ, схузэфіэкіа, сыздынэса лъагапіэхэмкіэ фіыщіэ ин ябгъэдэлъш курыт школым сыщезыгъэджа ІэщІагъэлІхэм я деж къыщыщІэдзауэ университетым, аспирантурэм, докторантурэм сыщызыунэтІа профессор цІэры-Іуэхэм, - и егъэджакіуэхэм, гъащІэм гъуэгугъэлъагъуэрэ щапхъэрэ щыхуэхъуа цІыхухэм ятоп-сэлъыхь Майе. - Апхуэдэхэщ ноби си гум зи цІэхэр къина егъэджакІуэхэу Врубель Верэ, Нечипуренкэ Тамарэ, Куянцевэ Иринэ, профессор ціэрыіуэхэу Купер-

ман Фаинэ, Декапрелович Леонард сымэ, нэгъуэщІхэри. Апхуэдэ ціыху щэджащэхэм я Іуэху зехьэкіэр си гъащіэ мардэу сэри сыкъэгъуэгурыкІуащ.

Москва дэт университетыр 1955 гъэм Майе диплом «плъыжькІэ» къиухащ. Абы ирихьэлІэу ар унагъуэ хъуакІэт. Адыгэ бзылъхугъэ ціыкіум унагъуэм малъхъэ къахуищіат я курсым и старостэу щыта, щіалэ іэдэб икіи гъэса Лучков Пётр. Майе зэрыжиІэмкіэ, Тхьэр къызэрыхуэупса насып ину къыщіэкіащ ар. Илъэс 50-м нэскіэ зэгурыіуэрэ зэдэіуэжу, нэмысрэ пщіэрэ яку дэлъу зэдэпсэуащ зэщхьэгъусэхэр, я хъыджэбз закъуэ Лиди ягъэсащ, щІэныгъэрэ ІэщІагъэрэ иратащ, я нэхъыжьхэр щапхъэ хуащІу. Лидэ Ленинград къэрал университетым и филологие факультетыр къиухащ, педагогикэ щіэныгъэхэмкІэ кандидатщ. Мы зэманым Германием щопсэу, и унагъуэр и

Къэралым и еджапІэ нэхъыщхьэхэм я нэхъ пажэр ехъулІэныгъэкІэ къэзыуха зэщхьэгъусэхэм Москва къэнэну Іэмал яlами, Налшык псэупіэ ящіащ, я щіэныгъэми адэкІи хагъэхъуащ. Пётр илъэс куэдкІэ КъБКъУ-м щригъэджащ, мэкъумэш щІэныгъэхэмкіэ доктор хъуащ, «УФ-м щіэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакlуэ» ціэ лъапіэр къыфіащащ. хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщ ахэм ящыщщ Лучковыр. Псалъэм папщІэ, Кэнжэ жылэм и жыг хадэшхуэр зи ІэрыкІыр а щІэныгъэлі щыпкъэращ.

1956 гъэм Майе щІэтІысхьащ Куржым Мэкъумэш щІэныгъэхэмкІэ и академием къепхауэ лажьэ институтым и аспирантурэм. Бзылъхугъэр ерыщу пэрыхьащ къэхутэныгъэщІэхэр зэфІихыным. Абы и щІэныгъэ унафэщІыр дунейпсо цІэрыІўагъ зиІэ академик Вавилов Николай и гъэсэнхэм ящыщ академик, къэралым и биолог пажэхэм ящыщ Декапреловичт. Бгырыс бзылъхугъэ цІыкІум бгъэдэлъ щІэныгъэ куумрэ зэфІэкІышхуэмрэ занщІэу нэрылъагъу щыхъуащ профессорым икІи сыт и лъэныкъуэкій абы сэбэп къыхуэхъуащ. 1961 гъэм Майе игъэхьэзыращ икІи ехъулІэныгъэкІэ Тифлис щыпхигъэкlащ и кандидат диссертацэр, нартыху лІэужьыгъуэщІэхэр къэгъэкІыным теухуар. Зэман дэкІри, 1969 гъэм, КІэрэф Майе ди республикэм щыпсэу бзылъхугъэхэм ящыщу япэ дыдэ къыф ащащ «Биологие щіэныгъэхэм я доктор» ціэ

- Ди республикэм а лъэхъэнэм и пашэу щыта Мэлбахъуэ Тимборэ гулъытэшхуэ хуищІырт бзылъхугъэхэм щІэныгъэ нэхъыщхьэ егъэгъуэтыным. Ар хуабжьу щыгуфіыкіауэ щытащ адыгэ бзылъхугъэм «щІэныгъэхэмкІэ доктор» цІэр къызэрысхуагъэфэщам. Абы щыхьэт техъуэ телеграммэ къысІэрыхьат, си лэжьыгъэр ехъулІэныгъэкІэ пхызгъэкІагъащІэу, - жеІэ Майе. -Республикэм къыщызгъэзэжам щыгъуэ, гуфІэгъуэ зэхуэсхэр зэхашауэ щытащ си саулыкъукІэ. Ахэр гуимыхужщ си дежкІэ..

Адыгэ бзылъхугъэм къыфlаща ціэ лъапіэм жэуаплыныгъэ лъаги къыдэкІуэрт. КъБКъУ-м и лэжьакіуэ пажэхэм ящыщу, Кіэрэфым щІэныгъэрэ зэфІэкІыу бгъэдэлъыр ирихьэліащ республикэ мэкъумэш ІэнатІэм зиужьыным. 1973 гъэм абы ди университетым къыщызэригъэпэщащ икІи къызэІуихри и пашэ хъуащ Кавказ Ищхъэрэм щыяпэ кафедрэр - ГенетикэмкІэ, селекцэмрэ жылэхэр хэхынымрэ елэжьыр. Абы щрагъэкІуэкІа къэхутэныгъэхэм щІэупщІэшхуэ щи-Іащ къэралым и щІыналъэ куэдым. Майе зыхэт щІэныгъэлІ зэлэжьахэм ЯЩЫЩУ «Юбилейная-50» нартыху, «Кабардинка» бжыхьэсэ гуэдз лІэужьыгъуэхэм ВДНХ-м и дыщэ медалхэр къыхуагъэфэщауэ щы-

1973 - 2016 гъэхэм къриубыдэу КІэрэф Майе щытащ езым къызэгуиха кафедрэм и унафэщгу. ЗэфІиха щІэныгъэ-къэхутэныгъэ

лэжьыгъэ купщІафІэхэм дэкІуэу (абыхэм я бжыгъэр 200-м нос) а лъэхъэнэм къриубыдэу Майе игъэхьэзыращ щІэныгъэхэмкіэ кандидатрэ доктору пщіы бжыгъэхэр. Ар ирогушхуэ и лъэужьым ирикІуа и гъэсэнхэм, пхиша лъагъуэм техьэ щІэныгъэлІ ныбжьыщі эхэм я ехъуліэныгъэхэм щогуфІыкІ. Абы зэрыжиІэмкіэ, генетикэр иджырей ліэщіыгъуэм гулъытэшхуэ зыгъуэт щІэныгъэ унэтІыныгъэщ. Абы щІалэгъуалэ куэд зэрыдихьэхым щогуфіыкі Кіэрэфыр. Апхуэдиз илъэскіэ зи пашэу щыта кафедрэм иджы и унафэщіщ Майе иригъэджа, щіэныгъэ-къэхутэныгъэм хиша адыгэ ІэщІагъэлІ щыпкъэ Пэрыт Андзор. Лэжьыгъэм и палъэ фыуэ зыщо щалэми адрей и гъэсэнхэми ябгъэдэлъ зэфіэкіхэм кіэлъоплъ еджагъэшхуэр, зыІэрагъэхьэ текІуэныгъэхэм иригушхуэу, ирипагэу. Абыхэм яхэтщ ехъулІэныгъэфіхэр яізу ди къэрал иным хыхьэ нэгъуэщІ щІыналъэхэми щылажьэхэр. КІэрэфыр университетым и аспирантурэхэм ящыщ зым и унафэщІуи щытащ куэдрэ. Псори зэхэту къапщтэмэ.

илъэс 60-м щІигъукІэ лъэпкъ щІэныгъэм и зыужьыныгъэм хьэлэлу хуэлэжьащ КІэрэф Майе. Абы и гъащІэр хуэбгъадэ хъунущ КІыщокъуэ Алим и къалэмыпэм къыпыкla «Мывэм тет удз» усэ цІыкІум ди нэгум къыщІйгъэувэ къэкІыгъэм и образым. «Зы удз цІыкІу закъуэ мывэм тету, Дунейр мышынэу зэпеплъыхь, Къуэм дэтщ и лъэпкъыу ар зыщыщыр, Езым жьы къепщэр къыщымысхь...» Япэу ущытыныр пщІэрэ щІыхьрэ зыпылъ Іуэхуу зэрыщытым къыдэкіуэу, абы гугъуехьу пыщіари къыхощ усэм, итlани «Мытыншми лъагэу утетыныр, Улъагэм дыгъэр уэрщ зэтар!» Еджагъэшхуэм и апхуэдэ гуащіэр гулъытэншэ хъуакъым. Абы мызэмытізу къыхуагъэфэщащ УФ-м, КъБР-м я министерствэхэм, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм, КъБР-м и Правительствэм къабгъэдэкі щыхь, фіыщіэ тхылъхэр, дамыгъэ лъапіэхэр. 2007 гъэм ар пашэ щыхъуащ «КъБР-м и бзылъхугъэ пажэ» зэпеуэм. Майе дежкІэ псом нэхърэ нэхъ лъапіэщ и унагъуэм исхэм, и гъэсэнхэм, и благъэхэм, Іыхьлыхэм, гъунэгъухэм къыхуащІ гулъытэр.

Ди республикэм и щІэныгъэ лэжьакіуэ ціэрыіуэ Кіэрэф Майе Къамболэт и пхъум дохъуэхъу къыщалъхуа махуэмкіэ. Фіыуэ илъагъухэм къыхужаю хъуэхъум дэри дыхоувэри, узыншэў, бын гукъеуэ имылъагъуу псэуну ди гуапэщ. И щІалэгъуэм зи бзий нэхухэмкІэ къыхуэгуэпа дыгъэр къуэмыхьэжу иджыри куэдрэ къытрырепсэ бгырыс бзылъхугъэ ціэрыіуэм.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Зыхуей хуагъэзэж

Налшык къалэ дэт поликлиникэ №1-м и къудамэу Брамтэ хьэблэм дэтым зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр щрагъэкlуэкl. «КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкіэ и Іуэхущіапіэхэу цІыхухэм япэу зызыхуагъазэхэр къэгъэщіэрэщіэжын» щіыналъэ программэмкіэ зыхуей хуагъэзэж Іуэхущіапіэм федеральнэ бюджетым къыхэкІыу сом мелуан 33,4-рэ хуха-

3ЭГЪЭПЭШЫЖЫНЫГЪЭ лэжьыгъэхэр 2021 гъэм и мэлыжьыхь мазэм щІадзащ. Абы лъандэрэ унащхьэр, лъэгухэр, зэрагъэплъ системэхэр, инженер коммуникацэхэр, ток зэрекіуаліэ кіапсэхэр щізуэ зэрахъуэкіащ. «Псоми зэхуэдэу къагъэсэбэпхэр» къэрал программэм ипкъ иткlэ, къэкlухьыныр къызытехьэлъэ цІыху щхьэхуэхэм пап-

щІэ лифт ягъэуващ, унэм и щІыхьэпІэм пандус хуащіащ. Іуэхущіапіэм и етіуанэ, ещанэ къатхэм щыІэ пэшхэр сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуагъэзащ, абыхэм щылэжьэнущ унэтІыныгъэ зэхуэмыдэхэмкІэ щІэныгъэ зиІэ дохутырхэр.

Мы зэманым зэрагъэпэщыж унэм и япэ къатыр. Ар сыт и лъэныкъуэкІи цыхухэм я тыншыпіэм хуэшіауэ шытынущ. Абы хэтынущ піащіэгъуэкіэ дэІэпыкъуныгъэ хуэныкъуэхэм Іуэхутхьэбзэ щыхуащІэ, сымаджэхэм щеІэзэ, ЭКГ щащІ, узыфэ зэрыцІалэхэр къыщахутэ пэшхэр, сабийхэм папщІэ фильтр-боксхэр. Апхуэдэүи, ОРВИ узыфэр зыпкърыт сымаджэхэр адрейхэм зэран яхуэмыхъун папщІэ зэрызэщхьэщагъэкІыну щІыкІэри Іуэхум къыхалъытащ абыхэм щхьэкіэ щіыхьэпіэ щхьэхуэ

ЩІыналъэ программэмкіэ Іуэхущіапіэм къыіэрыхьащ сом мин 686-кіэ ЭКГ аппаратрэ сом мелуан 11,1-рэ зи уасэ рентген Іэмэпсымэрэ.

Зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр и кІэм нагъэсынущ мы гъэм и шыщхьэуІу

еєм ішимешесихи.

Мы махуэхэм

Бадзэуэгъуэм и 16, *щэбэт*

♦1922 гъэм къалъхуащ адыгэ тхакіуэ Кіэрэф Мухьэмэд.

♦ 1935 гъэм къалъхуащ СССР-м спортымкІэ щІыхь зиІэ и мастер, къэралым щэнейрэ чемпион, физкультурэмрэ КъБР-м спортымкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Къуэдзокъуэ Анатолэ́.

◆1940 гъэм къалъхуащ искусствоведенэмкІэ доктор, КъБКъУ-м и профессор Мэлбахъуэ Борис.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru»

тым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 26 - 27-рэ, жэщым градус 19 - 20 щыхъунущ.

Бадзэуэгъуэм и 17,

♦Уголовнэ щіэпхъаджа- ♦Гъущігъавэм и дунейпсо гъэ зылэжьахэм я хьэкумыр щІэным епха ІэнатІэхэм я дунейпсо махуэщ **♦ 1942 гъэм** къалъхуащ КъШР-м и Правительствэм и УнафэщІу лэжьа, экономикэ щІэныгъэхэм я кандидат, УФ-м щІыхь зиІэ и ухуакІуэ Уэз Анатолэ.

♦1948 гъэм къалъхуащ шэрджэс сурэтыщІ Къардэн Мухьэдин.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» тым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 25 - 26-рэ, жэщым градус 19 - 20 щыхъунущ.

Бадзэуэгъуэм и 18,

♦1849 гъэм къалъхуащ адыгэ джэгуакіуэ Мыжей Сэхьид.

♦1932 гъэм къалъхуащ тхакІуэ, литературэдж, искусствовед, критик КІурашын БетІал.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык

пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 23 - 24-рэ, жэщым градус 17 - 18 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Нэхъыжь теlущіыкіыпіэщ.

Ди псэлъэгъухэр

Дзэлыкъуэ щІыналъэ

AALIB MCAALB

Мэкъумэш

ЩОДЖЭН Лианэ:

ХъуэпсапІэхэр си лъэпкъым епхащ

Зэрытщіэщи, лъэпкъым къыдэгъуэгурыкіуэ іэщіагъэхэр нэхъ зэрытщіэщи, лъэпкъым къыдэгъуэгурыкіуэ іэщіагъэхэр нэхъ зи пщэрылъу щытар ціыхубзырщ. Унагъуэм къихъуа хъыджэбзыр зыхуамыгъэlущ щыіэу щытакъым. Адыгэ унагъуэм къихъуа ціыхупсэр іэфіу пщафіэрт, дзапэ уэрэдкіи благъэхэр игъэгуфіэрт, мэлэчыпхъухэм я хъарыби зэlуищэрт. Зыхуэмыізээ щымыізу къагъэхъу дахэр и чэзум щынэсым езым бгъэдэлъ фіымкіэ гуашэрт. Нобэ си псэлъэгъу хъыджэбзыр и зэфіэкікіэ, и іуэху зехьэкіэкіэ «Адыгэ псалъэ» газетым и щіэджыкіакіуэхэм къыддогуашэ. Ар Щоджэн Лианэ Арсен и пхъурш. Малкэ къуажэм къышалъхуа пшашэм и ціэр фіыкіэ пхъурщ. Малкэ къуажэм къыщалъхуа пщащэм и ціэр фіыкіэ жыжьэ Іуащ. Абы и уагъэ, дыщэидэ лэжьыгъэхэр ехъулІэныгъэ лъагэ яІэу щагъэлъэгъуащ ди къэралми хамэ щІыпІэхэми.

- Лианэ, газет щіэджыкіакіуэхэм нэхъ гъунэгъуу закъеб-гъэцІыхуамэ, ди гуапэт?

- КІэщІу жысІэмэ, сэ сыегъэджакІуэщ, сысурэтыщІщ, сымодельерщ, сызыхэІэбэ, си Іэпэ къызыпекіуэкі дэтхэнэми адыгэ нэщэнэ зэрыхэслъхьэным сыхущІэкъуу сопсэу. Малкэ къуажэм сыкъыщалъхуащ. ЛъэпкъкІэ Щоджэнхэ сащыщщ. Жылэм дэт курыт еджапІэр къэзуха сыщІэтІысхьащ нэужь, КъБКъУ-м и педагогикэ факультетым. Пэжу, си гуращэу, сызыщІэхъуэпсу щытар журналист-хэр щагъэхьэзыр факультетыр арат, ауэ а зэманым ди универапхуэдэ къудамэ къызэригъэпэщатэиджыри къым. Хамэ щІыпІэ сыкІуэу сыщеджэну сигу къэкІыртэкъым, сыту жыпІэмэ адэ-анэр къэзгъанэу жыжьэ сыкІуэфынутэкъым. Езыхэри сызыщІэтІысхьа факультетымкІэ мыарэзыуэ щытти, нэгъуэщі псалъэмакъкіэ сапихьэртэкъым.

Урысыбзэр фІыуэ зэрысщІэм щыгъуазэ, «Горянка» газетым и редактор нэхъыщхьэ Къаныкъуэ Заринэ и жэрдэмкІэ илъэс зыбжанэкІэ цІыхухэм садэгуэшащ модэм ехьэлlауэ сиlэ lyэху еп-лъыкlэхэмкlэ. Тхэныр апхуэдизкІэ сигу ирихьырти, журналистхэр щагъэхьэзыр факультетым сыкІуэну сытегушхуащ мызэмытіру, ар къызріуаха нружь. Аур сыщеджэ къудамэм и унафэщТ Дым Елдаррэ кафедрэр зи ІэмыщІэ илъ Къаныкъуэ ФатІимэрэ сыкъызэтрагъэувы ащ. Нобэр къыздэсым зи чэнджэщкІэ къысхуэгуапэ, сытым дежи зыкъысщІэзыгъакъуэ Къаныкъуэм сыхуэарэзыщ. ИлъэсиплІ хъуауэ Промышленность псынщіэмкіэ Налшык дэт колледжым студентхэм ІэщІагъэ щрагъэгъуэт еджапІэм дыщэидэм щыхузогъаджэ, щыхузогъасэ. Сэ зэи хэдыкІым сызыІэпишэну, абыкІэ лэжьыгъэ гъэщІэгъуэнхэр къэзгупсысыну си гугъакъым. Дыкъэзыухъуреихь дунейм, щІыуэпсым ятеухуа сурэтхэр сщІыуэ сыпсэун си гугъащ, ауэ...

- Сыт апхуэдизу уи гъащІэм къыщыхъуар, узыщІэхъупсам и кІуапІэр нэгъуэщІ лъэныкъуэкіэ щхьэ пхъуэжа?

СызыщІэс еджапІэм къигъэув къалэнхэм ящыщ зыт илъэс къэс уэ езым бдыжа, къэбгупсысыжа фэилъхьэгъуэхэр утыку щыбгъэлъэгъуэныр. Адрейхэм илъэсым и кіуэцікіэ зэ гъэлъэгъуэныгъэ ирагъэкlуэкІмэ, сэ тІэўнейрэ згъэлъагъуэ хъуащ. Щыгъынхэр адыгэ уагъэкіэ, тхыпхъэкіэ згъэщіэращіэу щІэздзащ. Си жагъуэ зэрыхъущи, дыщэидэм, хэдыкіым куууэ дыхурагъэджакъым еджапІэм, сэ езыр Адыгейм сыкІуэурэ зезгъэсэжауэ аращ. КъызэхъулІэу къзабжащ хэдыкыр, ауэ къыжывапхъэщ си лэжыыгъэхэр адрейхэм зэремыщхыр. Сэ нэ хъыбэу сызэлэжьыр фэращ. Тхыпхъэ тызощІыхь, уагъэкІэ согъэщІэращІэ. Къэзгупсысхэм нэхъыбэр унэкіуэціхэм я блынджабэхэр зэрыбгъэщІэращІэ хъунхэщ.

Сызэрыщыгъуазэмкіэ, Лианэ, уи япэ ехъулІэныгъэр Москва къыщожьэрт уэ, бжьыпэ увыпіэри абы къыщыпхуагъэфэшаш.

Пэж дыдэщ. УагъэкІэ зэІущауэ сщІа лэжьыгъэм Москва увыпІэ нэхъыщхьэр къыщратащ. Абы иужькіэ нэхъри ситхьэкъуащ дыщэидэм, фэм елэжьыным, уагъэ щІыным. Си псэм щыщ зыхэслъхьа лэжьыгъэхэр 2019 гъэм Налшык щызгъэлъэгъуащ. Сщіэхэмкіэ, злэжьхэмкіэ нэгъэсауэ сыарэзыуэ щыткъым, Іэмал зэриІэкІэрэ си щІэныгъэм зэрыхэзгъэхъуэным сыхущюкъу.

Ар си мураду Москва сыкіуэри, абы аспирантурэр къыщызухыжащ. Си егъэджакІуэу щытар дуней псом къыщацІыху, модэм и тхыдэдж Васильев Александрщ. «Мода и стиль» лъэныкъуэмкІэ сиІэ щІэныгъэр нэхъри щезгъэфіэкіуащ абы и деж. Васильевым и арэзыныгъэкіэ сэ сагъэкіуауэ щытащ телевиденэм и япэ каналым къигъэлъагъуэ «Молный приговор» нэтыным. Модельерхэм, дизайнерхэм садэщІыгъуу сылэжьащ, мызэ-мытlэуи си лэжьыгъэхэр утыку кърахьащ. Модэм фlыуэ хэзыщІыкі, журналист, тхакіуэ,

артист куэдым щапхъэгъэлъагъуэу яІэ Хромченкэ Эвелинэ и лекцэхэми сыщІэсащ. Абы жиІа, зытепсэлъыхьа куэдыр нобэми къызогъэсэбэп. Ауэ сигу имыкІыж Іуэхугъуэу щытщ Васильев Александр си хэдыкІым папщІэ жи ахэр, ар абы зэригъэлъэп ар. Си хэдыкІыр тыгъэ хуэсщІат Васильевым, ауэ ар сІихакъым. «Апхуэдиз зэманрэ къарурэ зытебгъэкІуэда лэжьыгъэр ауэ къасщтэу си унэ схьыфынукъым. КъищынэмыщІауэ, мыпхуэдиз дахагъэр къызэрысщэхун, абы пэувыфын сом сиІэкъым икІи апхуэдэ мылъкуи щыІэкъым», - жиІащ абы.

- Ар куэд и уасэщ, Лианэ, дуней псом пщіэрэ щіыхьрэ щызиІэ цІыхум гулъытэ лъагэ уи ІэдакъэщІэкІым къыхуищІыныр... Апхуэдизу ягъэлъапІэу, уасэншэу къалъытэ уи лэжьыгъэхэр дэнэ щІыпІэ щыбгъэлъэгъуа?

- Си гъэлъэгъуэныгъэхэр, мастер-классхэр мызэ-мытІзу щекІуэкІащ щІыналъэм, Ингушым, Адыгейм, Осетие Ищхъэрэ-Аланием, Чехием, Тыркум. СурэтыщІхэм я дунейпсо зэгухьэныгъэм иригъэкІуэкІ гъэлъэгъуэныгъэхэм куэдрэ сашэ.

Гулъытэ гуапэ щызогъуэт сыщалъхуа щІыналъэми. Телевиденэм нэтынхэр щагъэхьэзыр си творчествэм теухуауэ, зэlущlэ зэмылІэужьыгъуэхэм срагъэб-Иджыблагъэ, Урысей щіалэгъуалэм я махуэр ща-гъэлъапіэм, КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек зыІущІа гупым сахэтащ. Абы псалъэ къыщызатати, си хъуэпсапІзу щыт, сызытелажьэ проектыр къызэхъуліэну, абыкіэ щіэгъэкъуэн сиіэсызэригуапэр КІуэкІуэ Казбек хуэзгъэхьэзыра тыгъэри ІэщІэслъхьащ - дыщэидэу щІауэ КІуэкІуэ лъэпкъым я дамыгъэр.

- Зи гугъу пщІы проектым къытхутепсэлъыхьыт, Лианэ.

- Ар щІалэгъуалэр щызэІущІэ, щызэдэлажьэ утыку къызэз-СыщІохъуэпс гъэпэщынырщ. лъэпкъым къыдэгъуэгурыкІуа ІэщІагъэхэмкІэ гъэзэщІа хъуа лэжьыгъэхэр цІыхухэм я пащхьэ щыдгъэлъэгъуэну. КъищынэмыщІауэ, ди блэкІам ижь зыщІихуауэ нобэм дахагъэ хуэхъуауэ ар фащэ ирехъу, арджэну е уагъэкІэ зэІуща хьэпшыпу щрырет, пщІэ, гулъытэ нэс хуащІыну сыхуейт. Ди республикэм и унафэщІым зи гугъу сщІам теухуауэ стха лэжьыгъэм зэрыщыгъуазэри къыхигъэщащи, абы гугъэшхуэ сегъэщІ си мурадыр къызэ-хъулІэнымкІэ. Сыхуейщ дэтхэнэ си зы студентми дыщэидэу хидыкіымрэ Іэпхъуамбэкіэ зэіуищэмрэ уагъэ хьэлэмэту къызэрыкІыу, хъарыбэу ищІым налъэналъзу щызэрихъэм гукъыдэж дигъуэту псэуну.

- Уи мурадыфіхэр къохъуліэну си гуапэщ, Лианэ. Адыгэ унаъуэм щапіа, адыгэ хабзэр зи бзыпхъэ, блэк ам пщ эхуэзыщ і, къэкІуэну гъащІэм зи лэжьыгъэкІэ хуэтыгъэ уэ пхуэдэхэращ щіалэгъуалэм щапхъэ екіу яхуэхъур. Уи Іэдакъэ къыщіэкі хьэпшыпхэм дахагъэ цІыхухэм халъагъуэу щытынри сфІэмахуэщ!

МАХУЭЛІ Беслъэн.

Автомобиль зекІуапІэхэр щрагъэфІакІуэу

«ГъуэгуфІ шынагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым тету ирагъэкіуэкі лэжьыгъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпащэ. Республикэм и район псоми щіыналъэ мыхьэнэ зиіэ гъуэгухэр къыщагъэщІэрэщІэж.

ЗЭРАГЪЭПЭЩЫЖХЭМ ящыщу и нэхъыбэр, къэбгъэсэбэпыфын хуэдэу, хьэзыр хъуакІэщ. Абыхэм хабжэ Дзэлыкъуэ щІыналъэм ит къуажэхэм ящыщу пліыр зэлъэзыгъэіэс, зи кіыхьагъыр километр 16-м нэблагъэ автомобиль зекІуапІэмрэ Ятіэкъуэ къуажэм километритікіэ пхрыкі уэрам нэхъыщхьэм-

Дзэлыкъуэкъуажэ - Дзэлыкъуэ - Белокаменкэ автомобиль зекlyaпlэм телъ асфальт-бетон «уэншэкум» и щхьэфэр трагъэкъэбзыкіащ, къэнам щіэзыгъэбыдэ ЩМА-16 щыхуэр тракіащ, гъуэгу бгъунжу къыпыхьэхэр зэгъэзэкlуарэ дахэу «къыпащlащ», гъунэхэр яубзыхуащ.

Гу лъытапхъэщ, ищхьэкІэ зи гугъу тщІа километр 16-м нэблагъэр социальнэ мыхьэнэ зиіэ Іуэхущіапіэ куэдым зэрекіуаліэр. Абыхэм ящыщщ, псалъэм папщІэ, курыт еджапІэр, сабий садыр, щэнхабзэмкІэ унэр, амбулаторэр, фельдшер-акушер ІуэхущІа-

ЯтІэкъуэ жылэм щылажьэхэм а къуажэм и уэрам нэхъыщхьэм асфальт-бетон «уэншэку» тіуащіэ трабзащ, лъэс зекіуапіэу къегъэщІылІар зыхуей щыхуагъэзащ, а псоми я Іуфэхэр ягъэбыдащ, машинэ зэблэкІыпІэм и кІыхьагъкІэ къитхъа хужь тракІащ, гъуэгугъэлъагъуэ нагъыщэхэр щагъэуващ, лъэс зэпрыкІыпІэхэр щыхагъэунэхукІащ.

«Мы щіыпіэм Іуэху щызыщіэ гъуэгуухуэхэм я къалэнхэр мазиті иримыкъукІэ нэхъ псынщІэу зэфІагъэкІащ, абы щыгъуэми я фІагъым зымащІэкІи щыкІэрамыгъэхуу, - жеІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и «Управдор» ІуэхущІапІэм и унафэщІ Мзокъуэ Тембулэт. - АбыкІэ щыхьэтщ республикэм ТранспортымкІэ и министерствэм егъэщіыліа лабораторэм Дзэлыкъуэ щіыналъэм щригъэкІуэкІа къэпщытэныгъэхэр».

ЛУЦЭ СулътІан.

Япэ хэгъуэр яублэ

Ди республикэм и мэкъумэш Іуэхущіапіэхэм япэ хэгъуэр зэхаублащ.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм хъыбар къызэрыдигъэщ амк іэ, мы гъэм бжыхьэсэ гуэдзу гектар мин 50,5-м нэс, хьэпцІийуэ гектар мини 10 кърахьэлІэжынущ.

Мы зэманым ирихьэл/эу гуэдзыр гектар 500-м къыщахыжащ, зы гектарым хуэзэу центнер 43-рэ къытрах. ХьэпцІийуэ Іуахыжар гектар 400-м щІегъу - центнер 38-рэ.

Іуэхур зэраублам хуэдэу екІуэкІмэ, 2022 гъэм Къэбэрдей -Балъкъэрыр гъавэ бэвкІэ гугъэ хъунущ, - жиІащ КъБР-м мэ-КЪУМЭШ ХОЗЯИСТВЭМКІЭ И МИНИСТР СЫЖАЖЭ ХЬЭСЭН. - МЭКЪУ мэшыщІэхэр жылапхъэфІхэмкІэ бэлэрыгъакъым, гъатхэ пасэм щыщІэдзауэ хьэсапкъэхэм щІыгъэпшэрхэмкІэ елэжьащ. Къапщтэмэ, гъэ кlyaм ди республикэм гъавэу тонн 1 мелуаным щlигъу къыщрахьэлІэжащ. Мы гъэми а бжыгъэм хагъахъуэ мыхъумэ, нэхъ мащІэ мыхъуну мэгугъэхэр

Иджыпсту и гуащіэгъуэу хьэпціийр щыіуахыж Май, Прохладнэ. Бахъсэн щІыналъэхэм.

Бахъсэн районым мэкъумэш хозяйствэмкІэ и управленэм хъыбар къызэрыдигъэщІамкІэ, гектар 720-м щІигъур къахыжыну хунэсащ. Зы гектарым хуэзэу центнер 40 къытрах. Бжыхьэсэ гуэдзу кърахьэл ар гектари 170-м нос, гектар къэс къытрах центнер 45-м нэхърэ мынэхъ мащІэ.

Тафэтесхэм къакІэлъыкІуэу хэгъуэм пэрыхьэнущ дунейр нэхъ щыщІыІэтыІэ бгылъэ щІыпІэхэм я мэкъумэш ІуэхущІапІэхэр: Шэрэдж, Іуащхьэмахуэ, Дзэлыкъуэ районхэм.

ГъавэгъэкІхэм зэрыжаІэмкІэ, губгъуэ лэжьыгъэхэр и пІалъэм зэрырагъэкіуэкіам и мызакъуэу, дунейм и щытыкіэри гъавэмкіэ зэрыф ар сэбэпышхуэ къахуэхъуащ.

ІэщІагъэліхэм къыхагъэщ, иджыпсту хуэдэу хуабэу екіуэкімэ, нэхъ зыхуэсакъын хуейр псыр фІыуэ зылъагъу нартыхумрэ сэхуранымрэщ. Абы папщіэ псы щіэгъэлъэдапіэхэр щыіэщ, Іуэхум пэмылъэщ къахэкІын хуейкъым.

Шхыныгъуэхэр ● ГушыІэхэр

Іэмал зимыІэр

ЦІыхур дунейм къытохьэри токіыж, и лъэужь къонэри. Сабий къалъхуар дахэщ, хьэлэлыщэщ, хьэрэмагъ лъэпкъ игу къэмыкlыу, зыщумыгъэнщіу, удихьэхыу. Дахэщ абы щыгъуэ дэтхэнэри, псэ къабзащэщ, дагъуэ лъэпкъ имыlэу.

ЦІыхум и хьэлым зеужь, зэрагъасэ елъытауэ. Хэти нэпсейщ, дуней псор ІэщІэплъхьами и гум зимыгъэнщІыну, хэти дыгъуакіуэщ, къыпэщіэхуэ блэмыкіыну, хэти гущіэгъуншэщ, щысхь имыщізу, хэти хьэлэлщ, иіэр къуитыну, хэти хьэзырщ дэхуэхам дэІэпыкъуну. Ерыщ щыІэщ, цІыхум я сэбэп зэрихуэу, делэ ерыщ щы і эщ, букіами и мурадым темыкіыну. Куэд мэхъу ціыхум хьэл зэхүэмыдэү иІэр. Псори дүнейм тетщ я псэүкІэкІэ, ауэ и псэүкІэм теухуауэ дэтхэнэ зыми къыбжиlэнур зыщ - гъащlэр зэрыбгъакlуэщ. Іэмал зимыІэр зыщ - цІыхур зыгъэсам ещхь зэрыхъужырщ.

Іуэху еплъыкіэ

Уэ уфІэмыхьэнэншэм, гу зылъумытэхэм нэгъуэщІым мыхьэнэшхуэ кърихынкіэ мэхъу, ар фіэегъэлея Іуэхуу, арыншауэ езыр псэуа мыхъуну. Ауэ уэ фіыуэ зыплъытэжын щхьэкіэ жыпіэ пса-піэ иуви. Зэрымыщіэкіэ піэщіэкіа щыуагъэр къыбдагъуэжынкъым

НЭХУЩ Хьэжпагуэ.

Сыкъаплъэмэ, фэракъэ слъагъунур!

ЛІыжьыр и псэм еджэу телът, и къуэжьхэр къеувэкlayэ щхьэщытт. ЛІыжьыр и къуэхэм яхуэарэзытэкъым.

Уэ, ди адэ, моуэ уи напіэ зэтехи, тіэкіу къаплъэт! - щыжраіэм:

- Сыкъаплъэмэ, фэ цІапІэ къомыракъэ слъагъунур! - жиІащ лыжьым.

ТхьэмыщкІэр ди деж къэмыкіуэмэ, дэнэ кіуэн?

Увжыкъуэ лІыжьым пхъурылъхум къилъхужауэ зы Іыхьлы гуэр яшауэ иІэт. А лІыжьым фІэкІа абы ади, ани, Іыхьлыи иІэтэкъым. Дыщ папщізу иіз ліыжьым деж пхъурылъхур къэкіуэжащ зэгуэрым.

Гуащэпагуэ къокlуэж! - жраlащ ліыжьым.

зэхуэм щытекІуэм

Сыт къэзыхужыр, емынэм къихужрэ? - жиІэу лІыжьыр хъущІащ.

- Мати пхъуанти иту зэгъэпэщауэ гукІэ къашэж! - щыжраІэм: · Фыжи, куэбжэр lyфх, тхьэмыщкlэр ди деж къэмыкlуэмэ, дэнэ 📗

кІуэн? - жиІащ ліыжьым.

Гуэдз хьэжыгъэм и кур къратхъури, шатэ иракіэ, джэдыкіэ уда, шыгъу, содэ халъхьэри, тыкъыр къыхэмынэу быдэу япщ, Іыхьэурэ зэпаупщіри, и Іувагъыр мм 1 - 1,5-рэ фІэкІа мыхъуу пІащІзу яху. Ахэр тебэ гъущэ къэплъам иралъхьэри ягъэжэпхъ, плІы-тхууэрэ зэтралъхьэри, см 2,5 - 3 я бгъуагъыурэ зэпагъэж, итІанэ я бгъуапІэмкІэ псыгъуэ цІыкІуурэ зэпагъэлъэлъ. АдэкІэ сэхуран дагъэр градуси 160 - 170-рэ и пщтырагъыу къагъэплъ, тхьэв зэпыгъэлъэлъар абы хакІутэри, лэкъумым хуэдэу дыщафэ къытеуэху ягъажьэ, чымчыркІэ къыхахыжри, тепщэчым иралъхьэ.

Щхьэхуэу шыуанкІэ фо ягъэткІу, абы фошыгъу хакІутэри, зэ-ІащІзурэ дакъикъи 5 - 6-кІз къагъавэ. Фор хьэзыр хъуамэ, Іэпитіыр зэкіэригъапщіэу щытынущ. Фо къэплъам тхьэв жьар хакlутэри, ямыущэбыным хуэсакъыурэ бэлагъкіэ зэіащіэ, мафіэм къытрахыж, тхъу зыщыхуа Іэнэм псынщі у тракіутэри, і экі э яубэ. ТІэкІу упщІыІуа иужь, пліимэ цІыкІуурэ зэпагъэж, и кіыхьагъыр см 10 - 11, и бгъуагъыр см 3

ЗэкІэрысыр хуабжьу къэуатщ, Іэнэри егъэдахэ.

ЗэкІэрыс

530-рэ, джэдыкlэу - 5, фошыгъуу - г 20, шатэу - г 80, содэу - г 6, шыгъуу - г 4. Фошыгъупсым: фоуэ - г 300, фошыгъуу - г 100

Халъхьэхэр: гуэдз хьэжыгъэу - г зэрагъэжьэну дагъэу - узыхуейм хуэдиз.

> «Адыгэ шхыныгъуэхэр» тхылъым къитхыжаш

СызэрыщыІэр къищІэнщ

ЦІыхухэм ауан къригъэщІын мурадкІэ Дизыкъуажэ фІыуэ къэзымылъагъу гуэрым хъыбар игъэlуащ ар къуажэпщым и пхъум лъыхъу хуэдэу.

Хъыбарыр къуажэ псом щызэлъащІысащ. Ар псоми зэхахауэ Дизыкъуажэ къыщищІэм:

Псоми щызэхахакІэ, езы пщым и пхъум дежи хъыбарыр нэсащ, куэду фІыщ. НэгъуэщІ мыхъуми, пщым ипхъу тхьэlухудым ищІэнщ сэри сызэрыщыІэр, - жиІащ абы.

Сэлам щхьэкІэ сыбампІэрэ сэ

«Волга»-м ису блэж лІыщхьэм сэлам ирихащ Чэрим.

Укъилъэгъуакъым а сэлам зэпхам, - жиlащ Дизыкъуажэ, и псэлъэгъум зыхуигъазэри. - МашинэкІэ блэжым сэлам щІепхыр

- Уэлэхьи, абы и сэлам щхьэкІэ сымыбампІэ, ауэ пщэдей си щхьэ Іуэху гуэркІэ сыхуейти аращ.

ЖЫЛАУ Нурбий.

Зэкъуэш псори зы анэ къилъхуркъым

Дзыхь зыхуамыщі щы-къур мэкъутэ - ЦІыхум а нэхъ и нэІэ зытет, нэхъ зыхуэсакъ дыдэм зыгуэр къыщыщы-щам деж, игу хэщіу къипсэлъ хабзэш.

Ер вы бжьакъуэм къокІ -Щхьэусыгъуэ мыхьэнэншэ дыдэкІи бэлыхьышхуэ къыщыхъу щыІэщ.

Жьыуэ къэтэджамрэ щІалэу къэзышамрэ щ егъуэжакъым - Жьыуэ укъэтэджмэ, нэхъыбэ пхуэлэжьынщ, нэхъ пасэу къапшэмэ, нэхъ шІэхычи дэІэпыкъуэгъу бгъуэтынщ.

Зэкъуэш псори зы анэ къилъхуркъым - ГъащІэм зэкъуэш зэхуищІахэм я гугъу щащІкІэ къапсэлъ хабзэщ.

Зэхэзылъхьэ зэхихыжынщ - ЦІыхум зэхищІыхьа Іуэхум, илэжьа щыуагъэм папщІэ хуэфащэр егъуэтыж.

ХъуэпсапІэ жыжьэ

Гупсысэ нэкlэпсыжэхэм задебгъэхьэхыу ущытыныр лІы хьэлкъым, ауэ уи щхьэ пцІы хуэбупсыжкІэ сыт, - гухэпсыхагъэ зыхалъэгъуэнкіэ хъуну хъуэпсапіэ щэху гуэрхэр сэри си гум щызогъафіэ...

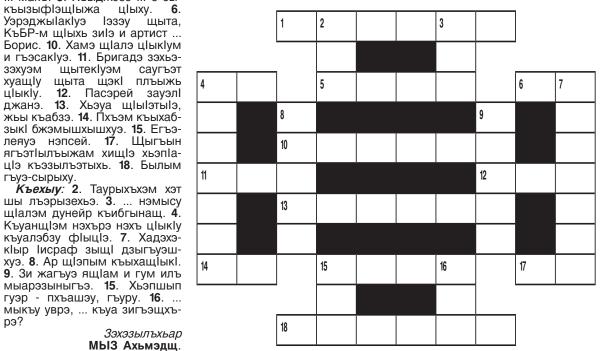
Сыхуейт зэгуэр, кІыфІыгъэм сыхыхьэжу псоми сащыгъупщэжа нэужь, зы цІыхуфІ гуэрым игу сыкъэкІыжыну. Гупсысэ ІэфІкІэ. Гупсысэ нэхукІэ. Гупсысэ хужькІэ.

Сыхуейт ар зытетыну дунейм щхьэщытыну пасэрей гукъэкlыжхэм нэрымылъагъуу сыщыпсэуну. Зыми зэран сыхуэмыхъуу. Зыри зэран къысхуэмыхъуу... Тхузэрымыгъэгъуэт гуэрхэм дащ!эмыбэну. Зэпэдубыдын лъэпкъ ди зэхуаку дэмылъу... Ямыуф!ея лъагъуныгъэхэр хьэуам щыпсыпсрэ зэщамыгъэlея псэхэр щызэубзэрабзэу. ЩызэхуэбзэІэфІу..

Ухуей къудей мыхъуу, абыкlэ гугъапlэ быдэ уиlэныр - мис ар насыпхэм я насыпыжт, ауэ... Ауэ гугъапlэ къудейкlи къыпхуэмыупсэжыф дунейщ мы дэ дызытет дунейр...

ІУТІЫЖ Борис.

ЕкІуэкІыу: 1. Языныкъуэ Псалъэзэблэдз джэдкъазхэм, къуалэбзухэм я дамэм тет е я кІэм пыт пхъашэр. 4. Іуэм къијукјащ танэм и ... макъ. 5. Хъыджэбз ... е зы-

Бадзэуэгъуэм и 2-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкІуэкІыу: **5**. Хьэшыр. **7**. Банэ. **9**. Уагъэ. **11**. ЯтІэ. **12**. Фэнд. 14. КІашэ. 15. Шэд. 16. Бзэгу. 18. Пшэм. 20. Щолэхъу.

Къехыу: 1. Къэб. 2. Щхьэ. 3. Къру. **4**. Гудзэ. **6**. Шэтlэгъуэбл. **8**. Ашэмэз. **10**. Гъэшыджэ. 13. Ду. 14. Klэ. 16. Бру. 17. Гущэ. 18. Пхъужь. 19.

Бадзэуэгъуэм и 9-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

Къехыу: 1. ДыщэкІ. **3**. Балыджэхъу. **4**. Зэрыгъыж. **6**. Хъан. **7**. КІыщ. **10**. Къылыш. **Екіуэкіыу**: **2**. Жыр. **5**. Къуацэхэс. **8**. Къатыр. **9**. Мысыр. 11. Мэлыжьыхь. 12.

Жьырытэдж

Тэдж, си щІалэ, Тэдж, си нэху, Къыщылъэти, Іэщыр дэху. Дыгъэр Уи япэ иумыгъэщ, Хадэм уиту Нэхур гъэщ... Жьырытэджым ИІэщ фІыщІэ. Шыху жейнэдым -Ар имыщІэ. Уи насыпыр БлумыгъэкІ, Тэджи, псынщІзу, КІэлъыщІэкІ...

Сыадыгэщ!

- Уэ ухэт?

- Сэ сыхэт?

- Сыадыгэщ!

- Уадыгэщ!

- Уи псэр хэт?

- Си псэр хэт? - Адыгэбзэрш,

- Адыгэпсэрщ!

- Уэ улъэщщ!

- Сэ сылъэшш!

- Ди бзэр дощІэ,

- ДызэрощІэ!

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Гъуазджэ

Ныбжьыщ Іэхэр ягъэгушхуэ

Вэрокъуэ Владимир и ціэр зезыхьэ КъБР-м Щэнхабзэмкіэ и фондым къыщапщытэжащ сурэт щіынымкіэ сабийхэм папщіэ къызэрагъэпэща «В слове «МЫ» - сто тысяч «Я» ещанэ республикэ фестиваль-зэпеуэм кърикІуахэр. Ар къызэрагъэпэщащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр илъэси 100 зэрырикъум и щІыхькіэ.

ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ сабий 50-м нэблагъэ хэтащ. Абыхэм я нэхъыбэр КъБР-м щыІэ лъэпкъ щэнхабзэ центрхэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ щылажьэхэм я щІэблэщ.

КъэпщытакІуэ гупым хэтащ КъБР-м и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщі Къаныкъуэ Жаннэ, сурэтыщі ціэрыіуэхэу Темыркъан Геннадий, Конин Анатолий, Джанкишиев Ибрэхьим, Сурхайханов Ибрэхьим сымэ. Абыхэм къапэщылът илъэси 8-19 ныбжьым итхэм я лэжьыгъэхэм хэплъэну. Сабий художественнэ школхэм я гъэсэнхэм я лэжьыгъэхэр щхьэхуэу къапщытащ. Апхуэдэу нэхъ цІыкІу дыдэхэм (илъэси 5 - 7 хъухэм) я сурэтхэми щхьэхуэу хэплъащ.

ТекІуахэр щагъэпажэ зэхыхьэр гукъинэжу къызэрагъэпэщат. Зэпеуэр зи жэрдэмхэм адэ-анэхэмрэ егъэджакіуэхэмрэ фіьщіэ хуащіащ ныбжьыщіэхэм я зэфіэкіым зэрызрагъ эужьым

Фестивалыр къызэригъэпэщащ КъБР-м ЩэнхабзэмкІэ и фонд Вэрокъуэ Владимир и цІэр зезыхьэм, КъБР-м и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэр, «Тхылъыр фІыуэ зылъагъухэр» жылагъуэ зэгухьэныгъэр, «Урысей зэкъуэт» политикэ партыр я дэlэпыкъуэ-

Тхыгъэри сурэтри ТЕКІУЖЬ Заретэ ейщ.

Мэзло Руслан нэхъ пыухык ауэ

дыкъытеувыІэмэ, пасэрей щІыкІэр и лъабжьэу игъэхьэзыр,

ІэщэкІэ ЗэщІэузэда Къарухэм я чемпион

Къэзахъстаным и Алматы къалэм щекіуэкіащ Къэрал Щхьэхуитхэм я Зэныбжьэгъугъэм (СНГ) хыхьэхэм я ещанэ дзэ-спорт джэгухэр. Абы армэ Іэпщэрызауэмкіэ дыщэ медалыр къыщихьащ ди лъахэгъу Хьэсанэ Мурат.

СНГ-м хыхьэ къэралыгъуэхэм зыхъумэжыныгъэмкІэ я министрхэм я совет къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 30 зэрырикъум и щІыхькІэ зэхаубла зэхьэзэхуэм кърихьэлІат Армением, Беларусым, Къэзахъстаным, Урысей Федерацэм, Узбекистаным я дзэхэм къулыкъу щызыщіэ щіалэ 250-м щіигъу. Зэпеуэр екіуэкіащ армэ Іэпщэрызауэмкіэ, зэрахьэ Іэщэмкіэ нэщанэ еуэнымкіэ, кросс къэжынымкіэ, офицер троеборьемкіэ, гырэ лізужьыгъуитікіэ къэ-

Урысей Федерацэм ІэщэкІэ ЗэщІэузэда Къарухэм я гуп къыхэхам хэту армэ ІэпщэрызауэмкІэ лъэщу зыкъигъэлъэгъуащ Хьэсанэ Мурат. Килограмм 85-м нэс зи хьэлъагъхэм я зэпеуэм къыщыпэува псори абы хигъэщащ икіи чемпионыгъэр зыіэригъэхьаш

Нэхъапэlуэкlэ, мы илъэсым и пэщlэдзэм, Мурат щытекlуащ Ипщэ дзэ округым армэ ІэпщэрызауэмкІэ Владикавказ щригъэкІуэкІа зэпеуэм. Осетие Ищхъэрэ-Аланием и къалащхьэм и «Манеж» спорт уардэунэм щы а зэхьэзэхүэм абы щыгъуэм кърихьэлІат команди 8-м щыщ зауэлІи 100-м щІигъу. Япэ увыпІэм хуэзыша зэпэщІэтыныгъэ гуащІэм Хьэсанэм щыхигъэщІахэм яхэтащ ММА-м и дунейпсо чемпионри.

Мурат къыщалъхуар Аруан районым хыхьэ Псыгуэнсу къуажэращ. Іэпщэрызауэм зыхуэгъэсэн щыщІидзари абы дэт спорт клубращ. Иджыпсту зэхьэзэхүэ инхэм зыхуегъэхьэзыр Урысей Федерацэм грэпплингымкІэ и командэ къыхэхам и тренер нэхъыщхьэ Шыхъуэстэн Руслан и унафэм щІэту.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, Хьэсанэ Мурат иджы щытекІуа Къэрал Щхьэхуитхэм я Зэныбжьэгъугъэм хыхьэхэм я дзэ-спорт джэгухэр нэхъапэм щекІуэкІащ Урысей Федерацэмрэ Къыргъыстанымрэ.

ХЬЭТАУ Ислъам.

Арджэнхэр Москва щагъэлъагъуэ

гъуэм и галереем бадзэуэгъуэм и 7-м къыщызэІуаха «Другой текстиль: другой текст/другой стиль» выставкэм хагъэхьащ УФ-м и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм хэт ди хэкүэгъу Іэпщіэльапщіэ, пасэрей льэпкъ Іэщіагъэм и хъумакіуэ, арджэнхэр къэзыгъэщіэрэщіэж Мэзло Руслан и лэжьыгъэхэр.

ГЪЭЛЪЭГЪУЭНЫГЪЭР шІыналъэхэм я художественно-эколотеухуащ цы зэрызэlуащэ, зэрыхадыкі, хъэрэмэхъищэ зэращі хабзэхэр иджырей арт-практикэ Іэмалхэмрэ Іэмэпсымэхэмрэ къагъэсэбэпу хъума зэрыхъу-

Іуэхум лъабжьэ хуэхъуар езы щІыуэпсым къигъэщІахэм (ар ціыхухэм зэрахьэу е унэлъащізу ирехъуи) щі эупщі э ин зэраі эрщ, сыту жыпіэмэ узыфэ зэмыліэужьыгъуэхэр къызыхэкІ химие пкъыгъуэхэм куэд щомэхъашэ. Аращ абджыр, ятІагъуэр, ятІэ гъэжьар, щэкіыр, упщіэр, тхы-

Москва щыіэм XXI ліэщіы- лъымпіэр, Іутіаныр (рогозэ), хьэуазэр, губгъуэ къэкІыгъэхэр, нэгъуэщІхэри къагъэсэбэпу ящІхэм кіуэ пэтми утыкур щіиу-Выставкэм хагъэхьа быдыр. лэжьыгъэхэр апхуэдизкіэ щіэщыгъуэщи, зэ еплъыгъуэкІэ ахэр къызыхэщІыкІар гурыІуэгъуэ-

хуабагъэ къызыпкърыкІ, плъыфэхэри тхыпхъэхэри щызэхиухуанэ, зэпымыууэ щІэ гуэр зыхилъхьэ арджэнхэр сыт щыгъуи яфІэгъэщІэгъуэну зэпаплъыхь. Ахэр нобэ хэти алэрыбгъу папщІэу, нэмэзлыкъыу, языныкъуэхэм пэш гъэдахэу къагъэсэбэп. Адыгэм ижь-ижьыж лъанкъыддекіуэкіыу щыта лъэпкъ хьэпшыпыр къызэригъэщІэрэщІэжар, блэкІамрэ иджыреймрэ зэрызэпищІэр гуапэщ. Пасэрей хьэпшыпыр ди нобэми хигъэзэгъэн хузэфІэкІащ цІыху ІэпщІэлъапщІэм. И зэфІэкІымрэ и ІэпэІэсагъэмри хигъахъуэу, дуней псом щызекІуэ иджырей Іэмалхэр, Іуэху бгъэдыхьэкІэхэр къигъэсэбэпми, хабзэм къытемыкіыу - апхуэдэ лэжьэкіэ иіэщ Руслан. Лъэпкъ гъуазджэр зыгъэбей а щ алэр хамэ къэралхэми къыщацІыхуауэ и лэжьыгъэхэм дуней псом щі эупщі э щиі эщ. Къэбгъэлъагъуэмэ, «Elle» франджы журналым, «100 лучших дизайнеров и архитекторов России 2021» журналым и мыгъэрей зи чэзу къыдэкІыгъуэхэм и лэжьыгъэхэр хагъэхьащ. Мазло Руслан и ІэрыкІхэр телъыджэу къыщ Іалъытэр нобэрей зэманым къигъэувхэм зэрыдекІурщ.

Мы зыри дэщІызгъужынщ: выставкэр щыІэнущ бадзэуэгъуэм и кіэ пщіондэ.

Тхыгъэри сурэтри БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ ейщ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ ІуэхущІапіэм ПИ № ТУ07-00117-м щІэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокі. (12+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщіредакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Индексыр П 5894 ● Тиражыр 1.731 • Заказыр № 1436

ДИ ХЭЩІАПІЭР Къэбэрдей-Балъкъэр 360030, публикэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщ анэ къаГазетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам,